

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Första Kammaren. N:o 11.

Händagen den 8 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 6 och protokollet för den 1 dennes.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 6, angående reglering af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel.

Punkten 4.

Grefve Lagerberg: Då Stats-Utskottet i sitt förevarande utlåtande tillstyrker afslag å Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af 1,686 kronor för ökande af korporalernas antal vid fotgardesregementena, anhåller jag med några ord få bemöta detsamma. Det skäl, Stats-Utskottet anført i och för detta afslag, är efter mitt förmenande ytterst knapphändigt. Det säger nemligen, att då förslag till ny härordning föreligger, synes det ej lämpligt att inrätta nya befattningar, så framt de icke kunna anses oundgängligen behöfliga. För min del kan jag icke godkänna en sådan argumentation och jag tror icke den kan hålla stånd vid en närmare granskning af saken. Det är egenomligt att finna, att i detta betänkande, der visserligen ganska stora summor äro beviljade för arméén, allt som rör ökande af befäl eller öfningar af arméén blifvit afslaget, ehuru uppenbart är, att för armééns tjenstduglighet måste finnas ett tillräckligt antal befäl, och så väl trupp som befäl hafva öfning. Jag nämner detta endast i förbigående; hvad sjelfva saken vidkommer, är det dessutom uppenbart att en armé, som ligger under omorganisation, är ytterst svag och tillgång till ett tillräckligt och öfvadt befäl är snart sagdt det enda hjälpmedel om en mobilisering under tiden skulle ifrågakomma. Också hafva alla de förslag, som blifvit vid föregående riksdagar af Kongl. Maj:t framtälda, talat om behovet af ett ökad befäl och i främsta rummet af ökad underbefäl. Om en anmärkning skulle kunna göras mot den Kongl. propositionen i denna punkt, så vore det väl den, att Kongl. Maj:t icke föreslagit ett dylikt ökande af underbefälet vid alla fot-

*Ökande af
fotgardesreg-
mentenas un-
derbefäl.*

*Ökande af
fölgardesrege-
mentenas un-
derbefäl.
(Forts.)*

regementena. När man nu vill göra en början vid några af dem, och kostnaden för denna väl behöfliga åtgärd är så ringa som 1,686 kronor, så synes det mig icke finnas några antagliga skäl för ett afslag. Jag tillåter mig därför till Kammaren hemställa, att den måtte bifalla Kongl. Maj:ts förslag och afslå Stats-Utskottets hemställan.

Herr af Klint: Då den föregående punkten vid sista plenum förevar till behandling, tog jag mig friheten anmärka, att jag ur militärisk synpunkt icke kunde motsätta mig några af de skäl, som blifvit framdragna för bifall till Kongl. Maj:ts förslag, men jag ansåg mig på samma gång pliktig anförda de skäl, som Utskottet ansett vara giltiga för att tills vidare uppskjuta vidtagandet af den föreslagna åtgärden. Samma skäl förefinnas beträffande den nu föreliggande 4:de punkten. och jag vill icke trötta Kammaren med att återupprepa dem, utan återoppar mitt förr omförmälda anförande.

Herr von Geijer: Då de enligt min tanke giltiga skäl för bifall till Kongl. Maj:ts proposition i den del, hvarom nästföregående punkt handlar, som framställdes under förra plenum, icke vunno afseende i Kammaren, så kunde det synas, som jag icke borde ega förhoppning, att, beträffande nu föreliggande punkt, Kongl. Maj:ts förslag, skall kunna vinna Kammarens bifall, då båda punkterna handla om förstärkning af arméens kader. Men jag föreställer mig, att de ifrågavarande skälen hafva ökad vikt för hvad angår denna punkt, och detsamma har ock blifvit påpekadt af den talare som först hade ordet. Det torde icke kunna betviflas att ju, om en ny härordning skulle komma till stånd, det då blefve svårt att komplettera den del af kadern, som är ojemförligt störst, nemligen underbefälet. Om vi därför på förhand skaffade oss underbefäl och korporaler, de der efter införande af ny härordning genast kunde användas till de värnpligtiges öfning, tror jag vi handlade klokt och försigtigt. Inom värfvade arméen kan korporalsbildningen, som vid indelta arméen möter stora svårigheter. lätt och med framgång bedrifvas, hvilket ock är en omständighet, som talar för bifall till Kongl. Maj:ts proposition i föreliggande punkt.

Den talare, som nyss hade ordet och tillstyrkte bifall till Utskottets förslag, hänvisade dervid till de skäl han i samma syfte anförde i förra plenum under diskussionen öfver 3:de punkten i detta betänkande. Jag kommer visserligen icke rätt i håg hvilka dessa skäl voro, men jag vill minnas, att de hufvudsakligen voro lika med dem, som i samma plenum anfördes af en annan talare, hvilkens ord jag i korthet antecknade.

Denne talare yttrade ungefärligen det, att han, oaktadt sina sympatier för den af Kongl. Maj:t ifrågasatta tillökningen af befäl och underbefäl vid en del af arméens regementen och corpser, dock låtit sin mening i detta hänseende falla för att tillmötesgå Andra Kammarens ledamöter i Stats-Utskottet, hvilka i flera andra punkter i detta betänkande gifvit efter för åsigter, som utskottsledamöterna från Första Kammaren vidhållit. Den nu föreliggande frågan är af så litet omfång att, hvad den angår, en ackomodation torde vara af

föga vigt. Medkammaren skall säkert ej undra öfver om Första Kammaren, med större insigter i militära frågor, gör någon liten ändring i Stats-Utskottets förslag rörande fjerde hufvudtiteln. Jag har antecknat att en talare yttrat, att inrättandet af nya befälsplatser vore ett ingrepp i den blifvande organisationen af landförsvaret.

*Ökande af
fotgardesrege-
mentenas un-
derbefäl.
(Forts.)*

Det må vara att de underbefäl, hvarom nu är fråga, icke komma att rätt passa till det nya kadersystemet, men för öfvergången till den nya organisationen komma de säkert att vara af stor nytta, och nog kommer det att ätgå ganska lång tid, innan den nya härorganisationen intager hela den plats, hvarpå den gamla härorganisationen nu står.

Jag förenar mig med Grefve Lagerberg.

Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena Björnstjerna: Här har blifvit sagdt, att denna punkt vore alldeles enahanda med den, som förra gången afgjordes rörande en tillökning i arméens befäl, men jag kan icke finna annat än att här är en stor skillnad. Fotgardesregementena äro i den besynnerliga ställning, att antalet underbefäl vid dem är vida mindre än vid det öfriga infanteriet. Medan vid gardesregementena endast finnas tre underofficerare, finnas vid alla indelta regementen minst fyra sådane och äfven större antal korporaler. Underbefälens antal vid gardesregementena är så otillräckligt, att, då under beväringmötena måste från hvartdera regementet kommanderas 13 underofficerare till beväringsexercisen, man alltså har att, med allenast de öfrige 11, bestrida all tjänstgöring vid regementet, och detta under det regementets exercis pågår. När nu fråga är om endast 1,686 kronor, synes man verkligen kunna skaffa gardesregementena ytterligare 2 distinktionskorporaler och 2 andra korporaler per kompani; Detta måtte väl vara en så billig begäran, att den icke kan afslås. Men jag ber att få påpeka ännu ett skäl härför, nemligen det, att om det icke finnes platser för de många unga bland manskapet, hvilka aflagt examen och vänta att vinna befordran, så går man miste om dessa, hvilka just höra till det bästa folket. En annan anmärkning har gjorts, att med den nya härordningen det ena gardesregementet skulle komma att försvinna och då skulle dess officerare blifva öfverflödiga; men den nya organisationen må blifva hurudan som helst, så kan man i den nuvarande stammen icke hafva ett tillräckligt antal befäl, och det måste således vara en ren vinst att, om den föreslagna omorganisationen kommer till stånd, hafva färdigbildadt befäl att tillgå. Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, framställdes först proposition på bifall till den förevarande punkten, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, samt sedermera proposition på afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej; Och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Punkten 5.

*Bataljonshäst-
läkare vid kav-
alleriet och
fortifikationen.*

Herr Björnstjerna, Johan Magnus: Det förefaller i sanning märkvärdigt, huru ringa omvårdnad Stats-Utskottet har om dessa dyrbara hästars helstillstånd vid de ifrågavarande regementena, der sådana hästar äro erforderliga. Nu känner en hvar både huru dyra hästarne äro och huru mycken konst som fordras för att återföra dem till helsan, då de blifva sjuka, hvarföre man äfven såsom vilkor för erhållandet af veterinärläkareplatser uppställt vissa stadganden, som af desse läkare kräfva allt större och större kunskaper. Under sådana förhållanden borde väl tillfälle kunna yppas, säger man, för dem, som egnat sig häråt, att vinna anställning; men man besinnar icke att hofslagare icke kunna uppfylla de fordringar, man har på en hästläkare. Några nya platser vill man icke skaffa, men då nu dylika platser äro nödvändiga, måste man tillse, att de besättas med personer, som äro dertill skicklige. Då en alltför ringa lön är anslagen åt hofslagarne, men denna skulle blifva större och bättre, om de blefve bataljonshästläkare, anser jag det vara rätt och nödvändigt att uppföra desse läkare såsom bataljonshästläkare, och yrkar derföre bifall till Kongl. Maj:ts proposition och afslag å Utskottets förslag.

Grefve af Ugglas: Jag utgår från samma synpunkt som den siste talaren, men kommer just derför till ett motsatt resultat. Det är just till följd af den omvårdnad, hästarne erfordra, som jag anser, att det icke kan vara lämpligt att, så långt sqvadronerna vid indelta arméen nu ligga spridda från hvarandra, taga bort sqvadronshästläkarne. Enligt Kongl. Maj:ts proposition skulle det finnas endast en regementshästläkare och en bataljonshästläkare. De öfriga skulle försviinna och ersättas med sqvadronshofslagare. Detta går enligt min öfvertygelse icke för sig, åtminstone vid den indelta arméen; vid den värfvade kan det möjligen låta sig göra, så länge regementet ligger tillsammans; men enligt den erfarenhet, jag har af fältmanövrer, under hvilka sqvadronerna ligga skilda långt från hvarandra, uppstår ofta behof af en hästläkare, som finnes att genast tillgå. Jag anhåller derföre, att Kammaren måtte bifalla hvad Stats-Utskottet föreslagit, ty om man vill att hästarne skola vårdas, måste hästläkare finnas. Till hofslagare kunna framdeles som hittills inöfvas åtskillige bland manskapet, som dertill visa sig lämplige.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå samt bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning, gjordes proposition på bifall till punkten, och då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarades ja hafva varit öfvervägande.

Punkterna 9—14.

Biföllos.

Punkten 15.

Mom. a.

Bifölls.

Mom. b.

Herr af Klint: Jag har för min del icke kunnat biträda Stats-Utskottets ifrågavarande förslag. Det skäl, Stats-Utskottet anfört emot en förhöjning i anslaget till vapenöfningar, synes mig helt och hållet underhålligt, emedan det stödjer sig på att en omskapning af landtförsvaret förestår. Till följd deraf har man ansett det icke löna mödan att uppoffra stora summor på den armé, vi nu ega. Jag skulle i motsats mot Stats-Utskottet vilja påstå, att just under den öfvergångstid, i hvilken vi för närvarande äro stadde, fordras ännu mera öfning hos den lilla kärna, vi nu ega, än som för närvarande egnas densamma. Men jag begär icke detta; jag önskar endast, att den måtte få så stort anslag, att den kan öfvas efter den plan, som hittills blifvit följd för den indelta armén. Ehuru jag sålunda icke kan godkänna Stats-Utskottets argumentation i afseende på afslag, måste jag likväl gilla samma Utskotts öfvertygelse derom, att den siffra, som blifvit af Kongl. Maj:t begärd, icke beräknats efter de grunder, som vanligen brukas tagas till stöd för anslags beviljande, eller att man stödjer sig på erfarenheten från flera föregående år. I den Kongl. propositionen är priset bestämdt efter innevarande års pris. Jag har deremot trott, att man vid beviljandet af detta anslag borde taga till grund medelpriset under flera år, och har sålunda, på grund af uppgifter å medelprisen under de sista fem åren, kommit till den siffra, 270,000 kronor, jag i min reservation till betänkanudet föreslagit för ifrågavarande anslag. Jag anhåller, att Kammaren ville, med afslag å Utskottets betänkande i denna punkt, så till vida bifalla Kongl. Maj:ts proposition, att den beviljar en förhöjning för nästkommande år i anslaget till indelta arméens och Vermlands fältjägerregementes vapenöfningar af 270,000 kronor.

*Indelta
arméens vapen-
öfningar.*

Herr von Geijer: I motsats till den siste värde talaren har jag kommit till det resultat, att Kammaren borde bifalla Utskottets förslag.

Det må villigt erkännas, att, de senare åren, hvarunder betydligt ökade anslag till den indelta arméens vapenöfningar blifvit af Riksdagen beviljade, har, genom det omsorgsfulla sätt hvarpå öfningarne blifvit ordnade, denna armé, så väl befälet som truppen, vunnit stor krigsfärdighet.

Förhållandet är glädjande för en hvar och särskildt för den, hvilken, såsom jag, minnes huru knappt berörda anslag för längre tid tillbaka voro utmätta; till bevis hvaruppå jag tillåter mig nämna, att gemensamma fälttjänstöfningar, hvilka nu anses behöfva hållas hvarje år, förekommo då för tiden så sällan, att jag känt en officer vid ett skånskt infanteriregemente,

*Indelta
arméens vapen-
öfningar.
(Forts.)*

hvilken, ändock han tjenstgjort vid regementet i mer än 20 år, likväl aldrig sett en husar, dragon eller hästjägare i uniform till häst. — Jag tror emellertid, af skäl som jag i det följande skall andraga, att det kan sättas i fråga, huruvida icke den indelta arméens öfningar redan fått större utsträckning än som med den arméens säregna organisation kan anses välbetänkt. Med andra ord: den plan för indelta arméens öfningar, som i Kongl. Maj:ts nådiga proposition omnämnes, och som jag derföre måste antaga vara genom några reglementariska stadganden fastställd, ehuru det icke lyckats mig få reda på hvilka dessa stadganden äro, denna plan är, tror jag, anlagd i för stor skala och derföre i behof af någon modifikation. Det lärer väl icke kunna nekas, att när vi hafva en armé, hvars soldatesk till största delen består, såsom en talare sade i ett föregående plenium, af torpare, hvilka för sitt uppehälle med hustru och barn äro länvisade till arbete på innehafvande jord, så kunna vi icke längre än till en viss gräns öka tiden för denna armés öfningar utan att löpa fara att upplösa hela institutionen. Och männe icke denna gräns på senaste tiden något öfverskridits. Under nämnda tid hafva regementsmötena blifvit ej obetydligt förlängda, gemensamma fälttjenstöfningar hållits ofta nog och en del soldater af indelta arméen varit beordrade till de inom militärdistriktet inrättade förberedande underbefälsskolorna äfvensom till de i Stockholm och å Carlsborg förlagda underbefälsskolor för kavalleriet och infanteriet.

De gemensamma fälttjenstöfningarne, hållna under den tid på året då jordbruket påfordrar användningen af största möjliga arbetskraft, hafva verkligen väckt bekymmer hos så väl de indelte soldaterna sjelfve som hos deras rust- och rothållare; och tror jag att ekonomiska skäl tala för någon inskränkning i dessa öfningar, huru nyttiga de, ur militärisk synpunkt betraktade, än må vara.

De flera månader långa förberedande underbefälsskolorna och underbefälsskolorna i Stockholm och å Carlsborg lemna hvad ordnandet af undervisningen angår intet öfrigt att önska, men det vill synas mig, som skulle nämnda skolor för ofta återkomma, enär det icke sällan händt att tillräckligt många för utbildning till underbefälsämnen lämpliga unga soldater ej kunnat på frivillighetens väg erhållas, och att följaktligen det föreskrifna antalet manskap till mera nämnda skolor måst fyllas med äldre, stundom gifta soldater, hvilka saknat all lust för studier. Dessa underbefälsskolor äro må hända i mer än ett afseende olämpliga för en armé med sådan organisation som vår indelta armé. De hafva naturligtvis till ändamål skapandet af underbefälsämnen från soldateskens leder. Dervid bör dock bemärkas, att äfven den af befordran mest förtjente soldat icke kan sådan erhålla, när rothållaren ej vill släppa honom ur den tjenst han sig för roten åtagit. Jag ber att i sådant afseende få omnämna hvad en regementschef för mig berättat. En vid hans regementet tjänande ung soldat, utrustad med särdeles godt lufvud och i besittning af från folkskoleundervisningen hemtade goda förkunskaper, genomgick med största utmärkelse underbefälsskolorna, och hade derefter ingen högre önskan än att i sinom tid avancera till underofficer. Befälet ansåg honom högt för-

tjent till denna befordran vid första sig yppande vakans; men när sådan inträffade kunde den unge soldaten ej blifva fri från roten, enär rothållaren därför fordrade 1,000 R:dr, hvilket belopp han icke förmodde anskaffa.

*Indelta
arméens vapen-
öfningar.
(Forts.)*

Jag slutar nu och tillstyrker bifall till Utskottets förslag.

Grefve Posse: Då jag hittills följt Kongl. Maj:ts proposition i de ofantliga anslag, som nu äro begärda, så har det skett dels derföre, att dessa anslag varit afsedda till hvad som behöfts för tillfället, men också passat in i den nya organisationen, dels ock derföre att, då boställena öfverlemnats till Riksdagen gemensamt med anslagens beviljande, såg jag deruti en så stor vinst för Riksdagen, att jag gerna kunde gå in derpå. Med afseende på detta anslag åter eger detta icke rum. Här är fråga om den gamla arméen, och då finner jag intet skäl att bevilja anslaget. Här har blifvit anfördt, att under öfvergångsperioden vore det skäl att öfva den gamla arméen så mycket mera. Jag hyser den förhoppning, att öfvergångstiden icke skall blifva synnerligen lång och tror således, att hvad som nu kastas ut på den gamla arméen är bortkastade pengar och att man bör spara sina krafter till dess den nya organisationen kommer i gång. Jag tror att Utskottets förslag kommer att gå igenom i den slutliga voteringen, så vida det icke nu går igenom i denna Kammare, och då tjerde hufvudtiteln redan uppgår till öfver 18 millioner, en summa så stor, att den kan väcka betänkligheter äfven hos dem, som icke pläga hafva sådana, röstar jag för bifall till Utskottets förslag.

Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena Björnstjerna: Till svar på hvad den siste talaren yttrade vill jag endast nämna att, så vidt man till den nya organisationen vill hafva någon befälsstam, så kan man väl icke finna den annat än i den nuvarande arméens kadrer och att det således för den nya organisationen måste vara af vigt, att de nuvarande trupperna äro så väl excererade, att man från dem kan få befäl till den nya stammen. Utskottet har emellertid afstyrkt bifall till det af Kongl. Maj:t i detta fall begärda anslag, och efter den utgång frågan fått i Andra Kammaren, som bifallit Utskottets hemställan, vore oförsigtigt att nu yrka på bifall till Kongl. Maj:ts proposition, emedan den skulle hafva mindre utsigt att gå igenom vid en gemensam votering än det af Herr af Klint framställda förslag, hvilket jag följaktligen anser att man, med nedsettande af anspråken, bör biträda.

Herr af Klint: Jag har litet tvekat, huru jag skall bedöma de två förste talarnes anföranden, om hvad de yttrade verkligen var sagdt på fullt allvar. Den ene af dem har gjort en i högsta grad oförtjent skildring af den indelta svenska arméen. Skildringen må stå för hans räkning och jag protesterar mot att den svenska indelta arméen icke kan tåla den öfning, som är af Kongl. Maj:t föreslagen. Så illa är det icke bestämdt med denna armé. Det må vara att någon rust- eller rothållare kunnat få betala något mera i lega, men detta

*Indelta
arméens vapen-
öfningar.
(Forts.)*

hör icke hit. Det vissa är, att den svenska soldaten åtager sig de prestanda, som fordras af honom. Hvad nu den andre talaren beträffar, så har han gifvit tillkänna, att, då han vinner något, går han in på hvad Kongl. Maj:t föreslår, men att, då det är fråga om att gifva något, svarar han nej. Jag frågar om detta verkligen kan vara meningen. Jag tror icke, jag upprepar det, att något sådant kan vara sagdt på fullt allvar.

Herr De Maré: I förbigående tillåter jag mig att göra en anmärkning mot det sätt, hvarpå Stats-Utskottet i år uppstått sitt betänkande, nemligen att i ett resounement på första sidorna upptaga de anmärkningar, Utskottet har att framställa mot den Kongl. propositionen, och sedan komma med den hemställen, hvartill en hvar af dem gifvit anledning. Denna uppställning kan möjligen vara ytterst fördelaktig för Stats-Utskottets ledamöter; men männe det derigenom blir lika lätt för Kammararens ledamöter att följa Utskottets framställningar, som med den gamla uppställningen? Det tillåter jag mig betvifla. Hvad nu emellertid beträffar den föredragna punkten, må det väl förlåtas mig, om jag tillåter mig antaga de förutsättningar, hvarpå Stats-Utskottet grundat sitt afslag å förökadt anslag till indelta arméens vapenöfningar. Utskottet säger: "Då en fullständig omskapning af landtförsvaret förestår, och i sammanhang dermed en helt och hållet förändrad anordning af härens öfningar otvifvelaktigt kommer att ega rum, har en så betydlig förhöjning i förevarande anslag icke synts nu vara af oundgängligt behof påkallad." Äfven om jag utgår från det antagandet, att en förändring af vår härordning just nu stode för dörren och frågan härom redan vore af denna Riksdag lyckligt löst genom antagande af en ny försvarsorganisation af beskaffenhet att ock kunna vinna Konungens sanktion, så är det väl icke för någon obekant, att den nya härordningen likvisst icke kan sättas i verket i morgon, icke inom nästa år eller ens inom loppet af två år. Då uppstår den tanken, är det så säkert att vi få lefva i det lugn, vi nu åtnjutit i sextio år? Att arméen icke skulle behöfva användas förrän en ny organisation i alla delar kommer till stånd, kan man väl hoppas, men icke med säkerhet antaga. Hvarföre behöfver en ny härordning antagas? Jo, derföre att den vi hafva, icke är tillräckligt stark och kraftig. Befordrar man arméens förmåga att värna fosterlandet, om man nekar att bevilja de anslag, som behöfvas för att dess öfningar skola fortgå i samma utsträckning, som hittills? Jag betviflar det. Är det utsträckta öfningar, som här begäras? Nej, endast bibehållandet af desamma i samma utsträckning, som förut ansetts nödig. Hvarföre har en förhöjd anslagssumma dertill åskats? Jo, derföre att priset på alla lifsförnödenheter m. m. stigit. Då frågas, vill man göra vårt försvar mindre starkt än det nu är? Det lär väl icke vara någons afsigt. Återstår då endast, att man vill försöka att under sken af att antaga den nya härordningen komma från de förhöjda utgifter, som äro nödvändiga för att bibehålla hvad vi hafva i oförminskad kraft. Grunden för vår arméorganisation må vara den ena eller andra, så kan

jag omöjligt förstå, att det kan vara förenligt med en riktig uppfattning af fäderneslandets kraf, att neka de anslag, som begäras till vapenöfningar eller åtminstone så mycket deraf, som är oundgängligt för att åt den armé, vi nu hafva, bereda den öfning, som vederbör. Herr af Klint har i sin reservation ganska riktigt angifvit, att man må hända icke bör lägga till grund för sina beräkningar det dyra året 1874, utan, såsom vid många föregående tillfällen skett, taga ett medeltal af flera år, i hvilket hänseende han föreslår fem år, hvarigenom han kommer till det resultat, att han tillstyrker bifall till ungefär hälften af hvad Kongl. Maj:t i sin proposition fordrat. Jag tror att härför finnas fullt talande skäl och tillåter mig derföre att anhålla om bifall till Herr af Klints nämnda yrkande; men då jag gör detta, gör jag det icke derföre, att jag anser hans förslag hafva större utsigt till framgång vid gemensam votering än Kongl. Maj:ts, utan derföre att han byggt sitt förslag på en solidare grund än den, hvarpå Kongl. Maj:t stödt sin proposition i ämnet. Slutligen tillåter jag mig anmärka, att beträffande förmåga att ana utgången af en gemensam votering är något sådant endast den ärade representanten från Westergötland förbehållet.

*Indelta
arméens vapen-
öfningar.
(Forts.)*

Herr Björnstjerna, Johan Magnus: Det är verkligen med stor förvåning som jag hört, att en af Kammarens ledamöter, hvilken sjelf ådagalagt ganska stora kunskaper i militära ämnen, förvärfvade vid våra militära undervisningsanstalter, trott sig finna, att man vill lära soldaten för mycket, då man söker bibringa honom det kunskapsmått, som för underofficerare erfordras, äfvensom att fälttjänstöfnin-garne icke borde årligen återkomma. Det är väl dock för hvar och en klart, att, ju mera undervisning kan lemnas soldaten, desto bättre och användbarare blir han, och att om undervisningen i sin helhet icke kan utsträckas till alla, så bör den åtminstone komma dem till del, som skola blifva underbefäl. Skulle då icke sådana platser kunna erhållas för alla, som fått en dylik undervisning, så återstår för dem att förblifva soldater, bland hvilka således komma att finnas ett stort antal personer, hvilka genom den undervisning, de inhemtat, kunna vara lämpliga att höja kamraternas begrepp genom samtal och meddelanden. Det är således, efter mitt förmenande, högst nödvändigt, att denna undervisning fortfar, och detta så mycket mera, som den nya härordningen kräfver ett förökadt antal underbefäl, hvilket måste tagas från indelta och värfvade arméen, ty det åtgår flera år, innan lämpliga ämnen till underofficerare kunna fås bland de värnpligtige sjelfve.

Derefter måste jag vända mig mot en annan ledamot, hvars uppriktighet i framställningen öfverraskat mig. Under det han å ena sidan berömmar sig af en stor gifmildhet, då han i enlighet med Kongl. Maj:ts proposition bifallit stora summor, så är han å andra sidan så uppriktig, att han sjelf tillkännagifver, hvarföre han gjort detta, nemligen derföre, att han derigenom beredt sig en vinst. Jag tror att han sagt sant och att det är hans uppriktiga mening; och jag kan deri icke finna annat än ett bevis på, att han bit medfört

*Indelta
arméns vapen-
öfningar.
(Forts.)*

en viss vana, för hvilken man beskyller dem, som utgå från samma provins, som han. Men då fråga är om att upprätthålla tjänstbarheten af den armé, vi ega, åtminstone till dess vi fått en bättre, är det särdeles eget att se, att man vill försöka minska möjligheten för denna tjänstbarhet. Skulle man fortgå på samma sätt, när man fått en armé bildad efter andra grunder, så måtte denna armé blifva ganska egendomlig att påse.

Dessutom ingå i indelta arméén årligen så många nya krafter, hvilka måste upprätthållas i sin öfning, att det icke är rådligt eller tillåtligt att nedsätta möjligheten för deras uppöfvande. Nu inträffar, att man genom stegrade pris blir nödsakad att minska dessa öfningar eller helt och hållet inställa dem, och det är just detta, som genom beviljande af det anslag, Herr af Klint föreslagit, skulle motverkas. Man bör då icke motsätta sig det; ty om det är rätt att söka ernå det mål, som här framhållits, så måste också anslaget beviljande vara nödvändigt. Det anmärktes af en ledamot, som satt här till venster, att han fruktade, att frågan om en ny härordning skulle förrycka förhållandena vid vår nuvarande armé; och det är verkligen sanning, att fara i detta afseende är å färde. Det är rätt att, då man inför något nytt, som kan vara bättre, detta införas med kraft och styrka. Men orätt är att, när man eger något kvar af det gamla, icke uppehålla detta i fullgodt skick till dess det försvinner och lemnar plats för det nya. I hvad man än företager sig, vare sig landtbruk, bergsbruk, studier eller hvad sysselsättning som helst, måste man fortgå på det sätt man är van, till dess man finner något, hvilket man anser vara bättre och till hvilket man då bör öfvergå. Men skulle denna insigt icke stå fullt klar, är vida bättre att fortfara med det gamla, till dess det nya hunnit utveckla sig. Eljest kan lätt hända, att man står handfallen. Derföre får man noga iakttaga att icke undanskjuta allt, som behöfs för den nuvarande arméén, derföre att man snart torde få en annan.

Såsom af mitt anförande torde framgå, får jag sluta mig till det af Herr af Klint framställda förslag.

Herr von Geijer: Jag har sällan blifvit så öfverraskad som nyss af den stränga tillrättavisning, en talare från östgötabänken tilldelat mig; och det skulle mycket smärta mig, om jag kunde tro att jag deraf gjort mig förtjent.

Han upptog till besvarande mycket litet af hvad jag yttrat, men klandrade mitt anförande i allmänhet. Om jag fattat hans ord rätt, skulle han hafva funnit att jag icke sagt något som varit nedsättande för indelta arméén. Jag tror dock att, om man genomläser mitt anförande, sådant det finnes stenografiskt uppteckadt, skall man icke deruti kunna upptäcka ett enda ord, som rättvisligen kan på ett sådant sätt tydas. Tvärtom lyser jag för indelta arméén den största vördnad och är öfvertygad om att den lifvas af en utmärkt god esprit.

Jag visste förut att den nu föreliggande frågan var en sensibel fråga, och, vid tanken derpå, kom jag, när jag gick upp i Kammaren, att draga mig till minnes en af Benjamin Franklin uti stadgarne för

det af honom stiftade sällskapet i Philadelphia insatt föreskrift, som vid diskussion öfver något ämne borde af sällskapets medlemmar noga iakttagas; nemligen: att man rörande hvarje sak, derom olika tankar rimligtvis kunde finnas, skulle akta sig att säga det är så och så, utan i stället säga det synes, det torde vara så och så. Jag föresatte mig att, när jag fick ordet, noga iakttaga denna föreskrift, och jag tror att jag gjorde det. Endast när jag hade enkla fakta att meddela, yttrade jag mig på ett bestämdt sätt. Hela mitt anförande gick ut på att framhålla, hurusom, af ekonomiska skäl, tiden för den indelta arméens öfningar svårigen kan ökas öfver en viss, möjligan redan något litet öfverskriden gräns, utan att institutionen upplöser sig.

I motsats till den värde talaren, tror jag fortfarande att öfningar, utsträckta till en tidslängd, omfattande någon betydlig del af året, tillskynda icke allenast rothållaren utan i många fall jemväl den indelta soldaten ekonomisk förlust.

Jag har icke något mera att säga, men fortsätter mitt yrkande om proposition på bifall till Utskottets förslag.

Herr Wijkander: Då jag begärde ordet skedde det med anledning af ett par yttranden, hvilka redan blifvit besvarade, men då den talare, som sist hade ordet, yttrade, att han icke fått svar i sak, anhåller jag att få säga några ord. Då han klagade öfver att underbefällets vapenöfningar alltför ofta återkomma, torde han hafva glömt hört att det icke är samma personer som återkomma till dessa öfningar år efter år, utan nya för hvarje gång. Det kan väl icke för individen sägas vara för ofta, om han en gång blir kommenderad till dylik tjänstgöring. Då den ärade talaren sade sig vilja hafva dessa öfningar frivilliga, får jag säga att jag verkligen icke vet hvad jag skall svara en gammal militär, som vill hafva frivilliga kommenderingar, beroende på anmälningar, hvadan jag tror det är grannlaga att icke svara honom alls i den punkten. Han talade äfven om öfningarne i allmänhet, och sade att de fått en alldeles för stor utsträckning. Dessa öfningar äro dock för den indelta arméen satta till ett sådant minimum, att ett bland de mest talande skälen för nödvändigheten af en ny organisation är att söka i den nuvarande ringa öfningen, hvilken af den ärade talaren ansågs för stor. Han yttrade äfven att de vore i ekonomiskt afseende så betungande för soldaten, dessa öfningar, men så långt jag kan erinra mig tillbaka, har det icke ansetts annat än fullkomligt i sin ordning, att den indelte soldaten blifvit kommenderad på fyra månaders kommenderingar, t. ex. på fängbevakning, garnisonsförstärkning o. d.; underbefälsskolorna räcka just i fyra månader. Är det rätt att han kommenderas att bevaka fångar, så kan jag ej finna annat än att han lika väl kan kommenderas till en skola för sin egen utbildning. Den ärade talaren yttrade äfven att den utsträckning, fälttjänstöfningarne fått, skulle kunna hota hela institutionens bestånd, men med denna utsträckning tror jag sannernligen icke att det är så farligt; de hafva i sin nuvarande form icke förekommit oftare än två gånger. Han nämnde sjelf om en kapten, som aldrig sett en husar till häst, och jag kan berätta, att det regemente,

*Indelta
arméens vapen-
öfningar.
(Forts.)*

*Indela
arméens vapen-
öfningar.
(Forts.)*

hvars chef jag har den äran att vara, icke på nio år deltagit i någon öfning, då det i somras kommenderades att deltaga i den som då egde rum. Det kan väl ej sägas vara för ofta, om det icke förekommer oftare än hvarvtionde år; nio år äro dock i de flesta fall en half tjenstetid. Man måste göra klart för sig hvad dessa fälttjänstöfningar i sjelfva verket innebära. De innebära en utbildning för arméens högre befäl. En armé, som saknar dylik öfning, är lik ett vapen, satt i händerna på den, som ej vet att begagna detsamma, och en högre befälhafvare, som skall föra trupp mot fienden, utan att sjelf hafva haft någon sådan öfning förut, är som en oöfvad fäktare, som ej vet hvad han skall göra med sitt vapen. Att ifrågasätta en minskning i anslaget till vapenöfningarne i allmänhet har jag icke hört någon göra, förr än den ärade representanten från Christianstads län gjorde det; man har, då man velat pruta, föreslagit att de gemensamma fälttjänstöfningarne helt och hållet skulle inställas. Jag anser emellertid dessa nästan vara det viktigaste af alltsammans. En annan, om jag så får uttrycka mig, besynnerlig sats är den, att då den nya härordningen är snart förestående, så skulle någon utbildning af den gamla arméens befäl icke vara behöflig, men, mine Herrar, hvilka skola väl inöfva den nya arméen, om ej just den gamlas officerare, och det är derföre som, enligt min tanke, den förestående arméreformens är ett ytterligare skäl för att man strängt håller på dessa öfningar.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Grefve Posse: Här har af en talare på östgötabänken och af en på smålandsbänken blifvit sagdt, att jag skulle såsom motiv för mitt votum i föregående anslagsfrågor hafva angifvit den egna fördelen. Jag ber med anledning deraf att få säga att, liksom jag hyser det förtroendet till Kongl. Maj:ts Regering, att då den afgaf den Kongl. propositionen så afsåg den icke egen fördel utan landets fördel, så ligger äfven landets fördel till grund för mitt votum; om nemligen icke landet fått den stora fördelen af bostälernas afträdande, skulle jag icke röstat för regleringen i öfrigt. Hvad beträffar det yttrandet af talaren på smålandsbänken, att det skulle vara ett utmärkande karaktersdrag för invånarne i den provins jag representerar att se sig sjelfva till godo, så tager jag mig friheten hemställa, om ej den provins han representerar äfven är ganska väl känd i nämnda afseende. Hvad nu sjelfva saken beträffar, så påpekade en talare, att det skulle vara af så stor vikt att öfva den nuvarande arméen, emedan den skulle blifva befälsstam för den nya arméen. Detta föreställer jag mig endast gäller om den yngsta delen af indelta arméen; jag kan icke tro att hans mening är att våra gamla soldater skola öfvas som underbefäl åt den nya hären. Gör man en sådan inskränkning, lär väl det nu utgående anslaget jemväl visa sig vara tillräckligt, och röstar jag derför för bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till det förevarande momentet och dels utaf *Herr af Klunt*, att Kam-

maren, med afslag å Utskottets hemställan, skuile bifalla Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning så till vida, att för nästkommande år en förhöjning i anslaget till indelta arméens och Vermlands fältjägerregementes vapenöfningar af 270,000 kronor beviljades.

*Indelta
arméens vapen-
öfningar.
(Forts.)*

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till momentet, hvarvid svarades talrika nej, blandade med många ja, samt sedermera proposition på afslag derå och antagande af *Herr af Klints* förslag, då svaren utföllo med talrika ja, blandade med många nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den som bifaller mom. b i punkten 15 af Stats-Utskottets utlåtande N:o 6, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifaller Kammaren det förslag, som Herr af Klint i sin reservation framställt.“

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja, 38.

Nej, 70.

Punkten 16.

Bifölls.

Punkten 17:

Grefve Mörner, Carl Göran: Vi hafva för icke länge sedan hört omtalas den frikostighet, hvarmed innevarande Riksdag gått Kongl. Maj:ts framställningar till mötes, och det har framhållits, att fruktan för något misstroende från representationens sida vore alldeles obehörig. Det är förmodligen för att lemna ytterligare bevis på Riksdagens förtroende till Regeringen som Stats-Utskottet föreslagit, att det förökade anslaget till hela den värfvade arméen skall uppföras på extra stat för ett år. Efter mitt förmenande är det ett besynnerligt sätt att organisera en armé, att man, under det man låter en liten del af aflöningen kvarstå på ordinarie stat, höjer lönerna till ett visst belopp, men anvisar fyllnaden, som erfordras för att dessa löner skola

*Indelta
arméens vapen-
ningar.
(Forts.)*

kunna utgå, på extra stat för ett år. Detta förfaringssätt är i min tanke så oformligt, att jag ej kan annat än försöka få det ändradt, då det nu första gången gäller att tillämpa det på *trupp*.

Jag hemställer således att orden "på extra stat" må utgå.

Herr af Klint: Stats-Utskottet har vid innevarande riksdag följt den grundsats att sätta alla nya anslag på extra stat; huruvida denna grundsats är så riktig, vill jag nu ej söka afgöra, men då Riksdagen godkänt Stats-Utskottets förslag på de föregående hufvudtitlarne, fanns det ingen anledning för Utskottet att nu frångå grundsatsen, då fråga var om fjerde hufvudtiteln, och jag vågar till och med i strid mot den siste ärade talaren påstå, att Stats-Utskottet, om det någonsin varit i sin goda rätt, då det satt anslag till stater och corpser på extra stat, så har det varit i fråga om fjerde hufvudtiteln. Hela denna titel befinner sig under omorganisation, och hittills har jag icke märkt att ökade anslag till stater och corpser, som befinna sig under omorganisation, beviljats annat än på extra stat. Jag måste således, ehuru jag för min del icke varit för att uppföra anslag på de föregående titlarne på extra stat, likväl anse att Stats-Utskottet i denna fråga handlat konsekvent och att det till och med möjligen haft mera rätt att handla som det gjort vid denna titel än vid de andra. Dertill kommer äfven att motsvarande belopp för indelta arméen icke kunna annat än sättas på extra stat, emedan man icke känner dem till siffran. Det är ju dessutom endast fråga om de nya anslagen, de gamla äro deraf alldeles oberoende.

Jag anbåller om bifall till punkten.

Herr Rosensvärd: Jag vill icke tvista med den siste ärade talaren om huruvida Stats-Utskottet gjort rätt då det satt alla nya anslag på extra stat eller om det haft mera skäl för en sådan åtgärd vid fjerde hufvudtiteln än vid de andra. Jag ber endast att få anmärka, att liksom den värfvade så befinner sig äfven den indelta arméen under omorganisation. Denna sistnämnda har nu, genom det lemnade bifallet till sjetten punkten, fått sina löner sig beviljade på ordinarie stat, den värfvade skulle deremot endast uppföras på extra stat. Det är således verkligen i sämre förhållande som den värfvade arméen skulle komma, än den indelta.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels af Grefve *Mörner, Carl Göran*, att densamma skulle antagas med den förändring, att orden "på extra stat för år 1876" utbyttes emot orden: "på ordinarie stat;" framställdes proposition på bifall till punkten, och då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarades ja hafva varit öfvervägande.

Punkterna 18—23:

Biföllos.

Punkten 24:

Herr af Klint: Med anledning af det beslut Kammaren fattade vid föredragningen af fjerde punkten, får jag vördsamt anhålla, att Kammaren måtte höja det i nu föredragna punkt till värfvade garnisonstruppernas aflöning föreslagna anslag med ett belopp af 1,186 kronor, motsvarande den ökade kostnad som blir en följd af Kammarens beslut i nämnda punkt, rörande aflöning till ytterligare korporaler på fotgardesregementena.

*Indellr
arméens vapen-
öfningar.
(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, bifölls punkten med förbehåll om iakttagande af den förändring deri, som påkallades af Kammarens i afseende å den 4:de punkten fattade beslut.

Punkten 25:

Grefve Hamilton, Henning: Jag tager mig friheten hemställa, huruvida det kan hänga fullt riktigt ihop med denna punkt. Att sätta upp och värfva ett sappörkompani på extra stat för ett år är väl icke möjligt. Egentligen borde väl en framställning häremot hafva gjorts redan vid 23 punkten, men, om det icke är för sent att nu göra ett yrkande, anhåller jag att Kammaren måtte besluta anslaget uppförande på ordinarie stat.

*Rekryterings-
och aflönings-
kostnaderna
för 2:dra
Sappörkompa-
niet.*

Herr af Klint: Jag har inom Stats-Utskottet varit emot detta förslag; det låter sig rent af icke göra att sätta upp ett sappörkompani på ett anslag, som står på extra stat för ett år. Jag vet väl att Utskottet gjort det därför att Utskottet icke ville uppföra några nya anslag annat än på extra stat, och jag är äfven öfvertygad att det i praktiken icke kommer att slå sig så illa ut som man skulle kunna tro; men jag har ansett det för formens skull vara nödigt, att anslaget uppföres på ordinarie stat.

Grefve af Ugglas: Ehuru jag fullkonligen instämmer med den förste talaren om det orimliga i att uppföra andra sappörkompaniet på extra stat, under det att första kompaniet, som befinner sig för öfrigt i full paritet med detsamma, är uppfördt på ordinarie stat, så måste jag likväl skilja mig från honom i afseende å det slut, hvartill han kommit. Sedan vi nemligen bifallit 23:dje punkten, i hvilken det står om anvisandet på extra stat för år 1876 af det för uppsättning af andra sappörkompaniet erforderliga belopp, och här i nu föredragna punkt endast förekommer ett omnämmande af siffran, tror jag ej att det går för sig att sätta anslaget på ordinarie stat. För öfrigt får jag nämna, att jag för min del hela tiden i Utskottet bestridt den åsigt, som der gjort sig gällande, att uppföra alla anslag på extra stat, och jag har gjort det först och främst därför, att jag icke känner den skilnad mellan ordinarie och extra stat, som Utskottet velat uppställa. Våra grundlagar känna ej heller en sådan skilnad, och Riksdagen har

*Rekruterings-
och afbönings-
kostnaderna
för 2:dra
sappörkompaniet.
(Ports.)*

samma makt öfver de ordinarie anslagen, med den begränsning grundlagen därför uppställer, som öfver de extra anslagen, äfven i detta fall med den af grundlagen fastställda begränsning. Det är då orätt att för ett slags idé söka förvända begreppen; skilnaden ligger deri, att de ordinarie anslagen afse fortrivande behof, de extra deremot tillfälliga; i afseende på Riksdagens makt förefinnes ingen skilnad. Det förvånar mig högligen att de, som förfäktat Riksdagens makt öfver de ordinarie anslagen, äro så angelägna att sätta upp en mängd anslag på extra stat, hvilket just innebär att de göra en skilnad mellan ordinarie och extra. Det är ett medgifvande, som jag för min del ej vill göra. Hade ett yrkande blifvit gjordt vid 23:dje punkten, skulle jag hafva instämt, men, efter det beslut som då fattades, tror jag att vi ej kunna göra någon ändring här, och anhåller jag således om bifall till Utskottets förslag.

Grefve Hamilton: Jag erkänner, att det varit bättre om det i 23:dje punkten förekommande anslag icke uppförts på extra stat, men jag yttrade mig icke vid den punkten egentligen därför, att den deri gjorda hemställan står i en viss konsekvens med Stats-Utskottets förslag i öfriga punkter af statsregleringen och dessutom är verkställbar. Det andra sappörkompaniets uppsättningskostnad kan nemligen bestridas med ett anslag, som endast är beviljadt för ett år, men, sedan uppsättningen skett år 1876 och kompaniet således finnes, är det overkställbart att låta kompaniet fortfarande ega bestånd, såvida anslaget dertill icke göres fortgående för längre tid än ett år. Jag skall icke inlåta mig i någon diskussion om skilnaden mellan ordinarie och extra anslag, men det torde vara alldeles klart, att om, såsom i 25 punkten föreslås, ett anslag beviljas för ett visst år, nemligen 1876, kan något bestämt anspråk ej ställas på Riksdagen att genom ett särskildt beslut bevilja äfven anslag för år 1877. Jag tror därför, att det är riktigast, att i förevarande punkt orden "på extra stat för 1876" tagas bort, och jag anhåller om proposition på detta mitt förslag.

Grefve Mörner, Carl Göran: Den talare, som förklarade, att han icke förstod skilnaden mellan ett ordinarie och ett extra anslag, har så till vida rätt, som grundlagen alldeles icke talar om anslag på extra stat. Skilnaden mellan ordinarie och extra anslag infördes först vid 1840—1841 årens riksdag, men har sedermera outbrutet tillämpats i större eller mindre utsträckning. Här är emellertid nu fråga om att en trupp skall anvärfvas och uppsättas med ett anslag, som är beviljadt för ett enda år; möjligheten af att verkställa något sådant öfverlemnar jag åt dem, som bättre förstå saken, men för min del kan jag icke fatta, huru det skall kunna utföras, då ju värfningen ej får omfatta längre tid än ett år. Men sedan Herrar militärer lätit 23:dje punkten gå oanmärkt, uti hvilken implicite ett väl tillsvarfvadt beslut redan ligger om hvad som i den nu föredragna punkten förekommer, kan jag icke vidare framställa något yrkande.

Herr Reutersvärd: Jag har ännu icke vid denna riksdag belastat protokollet med ett enda yttrande, men vid denna punkt kan jag ej underlåta att med en ledamot af Stats-Utskottet instämma deri, att Utskottets förslag är så orimligt, att det skulle förväna mig mycket om det blefve denna Kammares beslut. Att värfva en trupp för endast ett år är nästan otänkbart.

*Rekryterings-
och utlänings-
kostnaderna
för 2:dra
Sappö, kompani.
not.
(Forts.)*

Jag anhåller derföre om afslag å denna punkt och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Ekman Carl: Den föregående talaren har yttrat, att det är särdeles olämpligt att fatta ett sådant beslut, som Stats-Utskottet föreslagit, och rent omöjligt att, om ett sådant beslut fattades, sätta upp ett andra sappörkompani. En annan talare på östgötabänken har likväl nyss yttrat, att, ehuru han icke kunde gilla att ifrågasvara anslag uppfördes på extra stat, det dock i praktiken skulle taga sig bättre ut än man föreställer sig. Jag ber att få erinra om hvad en talare på stockholmsbänken yttrade, då fråga var om att på andra hufvudtiteln öfverflytta ett ordinarie anslag på extra stat. Jag frågar, hvad kan viinnas med att göra det med ett anslag, som är uppfördt för ett kompani? Tror Riksdagen sig sedermera kunna rubba detta anslag? Jag tror icke, att Riksdagen någonsin skall sätta en rubbning i fråga, och just derför tror jag det vara önskligt, att Stats-Utskottets förslag bifalles. Detta sätt är det lämpligaste för att ådagalägga, att någon skilnad ej finnes mellan ordinarie och extra anslag, utan att det endast är ett anslags behöflighet som bestämmer Riksdagens beslut, huruvida det skall kvarstå eller rubbas. Utskottet har framställt sitt förslag ej för att söka öppna en väg att framdeles kunna rubba anslaget, utan emedan man har bestridt Riksdagens rättighet i afseende å de ordinarie anslagen och velat lemna Riksdagen rätt endast i afseende å de extra. För att göra ett slut på dessa strider, är det bäst att uppföra alla nya anslag på extra stat, och jag yrkar derför bifall till Stats-Utskottets hemställau.

Herr Rosensvärd: Icke heller jag vill inlåta mig på frågan om skilnaden mellan ordinarie och extra anslag, utan endast hålla mig till hvad som närmast förekommer i denna punkt. Jag antager, att Utskottets förslag blir af Riksdagen oförändradt bifallet. Riksdagens beslut öfverlemnas då till verkställighet åt vederbörande med eller utan tillägg. Sätter jag mig då in i dens ställning, som skall utföra värfningen, så uppstår för mig frågan "skall jag värfva truppen för 1876 eller för längre tid? Värfningen får ej ske på två eller tre år, emedan Riksdagen anvisat ett belopp endast för 1876 till uppsättande af ett kompani." Den värfvande öfverträder således sin pligt, om han tager folk på längre tid än 1876.

Jag anhåller, att ifrågasvarande anslag måtte uppföras på ordinarie stat.

*Rekruterings-
och aflönings-
kostnaderna
för 2:dra
Sappörkompani-
et.
(Forts.)*

Herr Wærn: Det förefaller mig ej så alldeles likgiltigt, om ett system följdes vid statsregleringen eller om riksstaten uppgöres så, att man i den ej finner en tydlig mening. Efter min uppfattning är det endast en halmgubbe, som af Utskottet blifvit uppsatt, då det vill framtvinga ett erkännande af en rätt, som grundlagen gifver Riksdagen, nemligen att bestämna äfven öfver ordinarie anslag. Denna rätt har så många gånger gjort sig gällande, att den icke kan blifva mera bekräftad. Skall man nu, derföre att Stats-Utskottet tror, att Riksdagen icke fått rätt i allt, som Riksdagen uttryckte i fjor, göra statsregleringen sådan, att man ej kan förstå dess mening? En talare på östgötabänken förklarade, att ordinarie anslag äro de, som utgå för fortfarande behof, och extra anslag sådana, som användas för tillfälliga behof. Detta är riktigt, men hvarför iakttager man då ej denna skilnad, och huru länge skall riksstaten vara utan system för att Riksdagen slutligen skall hafva öfvertygat sig sjelf om sin rätt? Jag anser att ett sådant förfaringssätt är barnsligt, och att Första Kammaren bör vidhålla sin åsigt, att Riksdagen har rätt att efter samvetsgrann pröfning besluta om ordinarie anslag och att i enlighet med grundlagens stadgande företaga indragningar, då sådana äro *nödiga*, men icke efter godtycke. För min del anser jag det ej vara likgiltigt om Kammaren har en bestämd princip, eller om Kammaren går fram och tillbaka i den tanke, att dess åsikter ej segra vid gemensam votering. Då det är klart, att ett anslag efter sin egen beskaffenhet bör uppföras på ordinarie stat, må Första Kammaren äfven uppföra det på sådan stat.

Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena Björn-stjerna: Jag kan icke se, att denna punkt så ovilkorligen hänger tillsammans med 23:dje punkten, att det skulle vara inkonsequent att efter Kammarens beslut vid sistnämnda punkt här borttaga orden "på extra stat". Den 23:dje punkten rörer, så vidt jag kan se, uppsättningskostnaden för andra sappörkompaniet, då deremot denna punkt handlar om rekruterings- och aflöningskostnaderna för samma kompani.

Jag får derföre förena mig med den, som yrkat, att orden "på extra stat" må utgå.

Herr Bergstedt: En ledamot från Kopparbergs län har här sagt, att Första Kammaren icke kan bifalla Stats-Utskottets förslag att uppsätta en värfvad corps på extra stat. I olikhet med honom betraktar jag Utskottets förslag icke såsom innebärande en fiendtlig demonstration, utan såsom ett förtroendevotum åt Riksdagens sunda förnuft. Att en trupp uppföres på extra stat innebär enligt min tanke ett förklarande af Riksdagen, att Riksdagen lika mycket respekterar de extra anslagen som de ordinarie, och att en institution sålunda grundad på ett extra anslag icke kommer att af Riksdagen i ett vresigt ögonblick vråkas. Jag finner derföre ingen olägenhet vid att rösta för Stats-Utskottets förslag, och det så mycket hellre, som derigenom den obehagliga striden om skilnaden mellan extra och ordinarie anslag med afseende å Riksdagens rätt derigenom

en gång slutas. Jag tror nemligen, att om den påbörjade vägen konsequent och samvetsgrant af Riksdagen vidhålles, skall om några få år icke vidare talas om extra eller ordinarie anslag, utan om anslag, visserligen beviljade med det förbehåll af Riksdagens rätt till förnyad pröfning, som den icke lär kunna afsäga sig, men på det sätt att ingen skall tvifla på, att Riksdagen vidblifver de förbindelser, den en gång åtagit sig.

*Rekrutering -
och aflönings-
kostnaderna
för 2:dra
Sappörkompani-
net.
(Forts.)*

Grefve Hamilton, Henning: Om den siste talarens nu afgifna yttranden komme att ingå i Riksdagens skrifvelse till Kongl. Maj:t såsom svar på förevarande framställning, skulle jag icke hafva något emot att rösta för Stats-Utskottets utlåtande i denna punkt, men jag befarar, att Utskottet icke gör sig så mycket besvär med sin skrifvelse, utan att deri endast kommer att stå, antingen att Riksdagen bifallit framställningen eller förändrat den på ett eller annat sätt. Jag vill, såsom jag förut sagt, ej vid detta tillfälle ingå i tolkning rörande betydelsen af ordinarie och extra anslag, emedan det icke är derpå frågan hänger vid detta tillfälle. Frågan är den: Vill Riksdagen hafva ett andra sappörkompani, eller vill Riksdagen lemna sitt bifall till Kongl. Maj:ts proposition i den del, att ett andra sappörkompani skall uppsättas? I sådant fall bör Riksdagen uttala sig på ett så bestämdt sätt, att icke uti beslutet något tvetydighet förefinnes, om Riksdagen efter 1876 vill bevilja anslag för samma ändamål. Jag anser denna punkt vara felaktig deri, att den angifver, att Riksdagen väl vill bevilja ett anslag för 1876, men icke att Riksdagen vill ikläda sig någon förbindelse för framtiden. Riksdagen har i allmänhet iakttagit, att, då anslag beviljas för endast ett visst år, sådant uttryckts i beslutet, och jag skulle önskat att äfven i detta fall uttalades, huruvida anslaget kommer att kvarstå. Om förvaltningen är rätt försigtig, så går den icke Riksdagens önskan till mötes med att uppsätta ett andra sappörkompani, ty kanhända beviljas ej något anslag för 1877. och i så fall finnes intet att föda och aflöna krigarne med. Det är endast för att få Riksdagens mening tydligt uttryckt, som jag önskar att orden »på extra stat för år 1876» må utgå.

Herr Reutersvärd: Jag är till alla delar förekommen af Grefve Hamilton, men hvad angår en ärad talares på östgötabänken yttrande, att Riksdagen respekterar lika mycket de extra som de ordinarie anslagen, så har det tvärtom visat sig, att Riksdagen icke respekterar hvarken de ena eller andra, hvarför jag för min del hyser betänkligheter mot antagande af denna punkt af Utskottets förslag. Jag vill bestämdt påstå, att det är en orimlighet att vilja organisera en armé eller uppsätta ett regement på extra stat och således för allenast ett år, och en sådan oegentlighet hoppas jag, att denna Kammare icke skall låta komma sig till last.

Jag fortsätter mitt förra yrkande och instämmer med Grefve Hamilton.

Rekryterings-
och aflönings-
kostnaderna
för 2:dra
Sappörkompa-
niet.
(Forts.)

Grefve Mörner, Axel: Jag tror att en tjenlig försigtighet bjuder, att en pågående Riksdag icke i andra fall, än då sådant oundvikligen erfordras, uttalar sig om hvad den följande Riksdagen skall göra, och jag anser därför att denna Riksdag icke bör, på sätt här blifvit föreslaget, utlofva hvad som följande Riksdag för år 1877 skall bevilja, så framt sådant kan undvikas. Att sådant här kan undvikas, då vi nu hafva riksdagar hvarje år, det vågar jag påstå, ty 1876 års Riksdag får ju godt tillfälle att pröfva och besluta angående de anslag, som för år 1877 kunna blifva för andra sappörkompaniet erforderliga.

Af sådant skäl och på grund af hvad i öfrigt blifvit anfördt till försvar för Utskottets förslag, anhåller jag att detsamma måtte af Kammaren bifallas.

Herr af Klint: Det är med anledning af den siste talarens yttranden, som jag åter nödgas besvara Kammaren med några ord. Han utgår derifrån, att man icke skall binda en kommande Riksdag vid anslag, men jag vill fästa hans uppmärksamhet derpå, att han, genom att biträda Riksdagens i en föregående punkt fattade beslut om beviljande af ett reservationsanslag för värfvade garnisonstruppernas rekrytering, bundit, och detta i ganska hög grad, den kommande Riksdagen, ty just detta rekryteringsanslag, som innebär beslut att garnisonsregementena skola så vidt möjligt kompletteras, gör det nödvändigt att också lemna styrelsen förmåga att kunna rekrytera eller, med andra ord, att kunna lofva den karl, som skall värflas, att få kvarstanna mer än ett år.

Friherre Stjernblad: Om, såsom en föregående talare yttrat, det är en orimlighet att för uppsättande af en corps uppföra ett anslag för ett år, så dela vi åtminstone denna orimlighet med mycket större auktoriteter än vi, nemligen med alla andra länder och i främsta rummet England, der krigsbudgeten voterats hvarje år. Om man tager den ringaste notis om hvad hvarje utskottsbetänkande innehåller, skall man finna att, sedan Utskottet genomgått de anslag som det ansett böra förändras eller för ett år beviljas, heter det: öfriga anslag på denna hufvudtitel hemställer Utskottet må blifva oförändrade; således ett årligt bestämmande af budgeten. För min del anser jag skilnaden mellan ordinarie och extra anslag vara lika med noll, så vida Riksdagen anser sin rätt vara att hafva hand lika väl öfver de ena som de andra. Här har visserligen af en talare på göteborgsbänken blifvit sagdt, att anledningen till Utskottets förevarande förslag vore att söka deri, att Utskottet icke fått rätt i allt hvad det i denna väg hemställt. Det fick dock rätt i den vigtigaste frågan, nemligen angående Kommerskollegium, ty hela Riksdagen godkände dess hemställan. Som jag förut sagt, kan jag icke se den allra ringaste skilnad mellan ordinarie och extra anslag. Hela skilnaden ligger i några ordställningar, emedan Riksdagen måste hafva rätt att hvarje år gå igenom hela budgeten. Men för dagen, jag medger det, har skilnaden mellan dessa anslagsformer betydelse, ty det finnes verkligen derutinnan en olika uppfatt-

ning mellan regeringen och representationen, och det är för att gifva ett uttryck häråt, som föreliggande förslag framkommit.

Sedan allt kommit i jemnvigt, skall den nämnda för dagen befintliga skilnaden försvinna, och jag anhåller därför om bifall till Utskottets förslag.

*Rekruterings-
och aflönings-
kostnaderna
för 2:dra
Sappörkomp-
net.
(Forts.)*

Grefve Mörner, Carl Göran: I anledning af den siste talarens yttrande tillåter jag mig erinra, att, hvad angår förhållandena i England, ingår parlamentet vanligen icke i någon detaljerad granskning af de särskilda anslagen, så att det skulle bestämma hvad den korporalen eller den officeren skall hafva i aflöning eller andra förmåner, utan voterar ett belopp, hvarmed det sedermera blir vederbörandes omsorg att reda sig, och detta är ju något helt annat än att i detalj gå igenom hvarje särskild utgiftspost? Vägras anslag helt och hållet eller nedsättas de utöfver hvad ministern finner skäligt, packar ministern in.

Hvad nu angår den här föredragna punkten, så har Utskottet visserligen på ett ställe i sitt betänkande anfört motiv för sin åtgärd att på extra stat uppföra en del anslag, men denna motivering vidrör alldeles icke den nu under öfverläggning varande frågan. På tredje sidan af betänkandet förekommer nemligen, beträffande lönerogeringens genomförande vid *generalitetet, värfvade arméen och beväringsstrupperna* af Kongl. Maj:t äskade belopp, att Utskottet i öfverensstämmelse med den af Utskottet i allmänhet följda grundsats ansett dessa anslagsbelopp för närvarande böra på extra stat uppföras. Men deremot finnes icke ett ords motivering för att på extra stat uppföra nu *ifrågavarande anslag*, hvilket är afsedt för bestridande af rekryterings- och aflöningskostnaderna för ett nytt kompani sappörer. Huru detta anslag skall kunna för det afsedda ändamålet användas, utan att vederbörande hafva att beräkna en längre tidrymd för anslaget fortvaro, än endast ett år, år, såsom jag förut yttrat, för mig ofattligt, och om det redan fattade beslutet rörande punkten 23 i Utskottets betänkande icke anses lägga hinder emot en förändring uti den nu till öfverläggning förevarande punkten, i den syftning hvarom jag tillåtit mig väcka fråga, skali jag för min del med nöje biträda ett sådant förslag.

Herr Mannerskantz: De ord, som en ärad talare från Skåne nyss yttrade, och hvilka voro ett upprepande af hvad som kort förut blifvit från östgötabänken uttaladt, hafva visat oss, att Stats-Utskottets ledamöter nu vilja gifva en ny utveckling af den tvistefråga, som för ett och ett halft år sedan uppkom angående Riksdagens rätt att fritt disponera öfver alla både ordinarie och extra anslag. Man ville, derföre att en ledamot af Konungens Råd angående vilkoren för *utförandet* af en af Riksdagen begärd administrativ reform, hade fält några frimodiga ord, som icke behagade alla, hitta på något sätt att uttrycka sitt missnöje både öfver de sagda orden och emot den som uttalat dem, och man framkom derföre med ett försök att börja tillämpa den satsen, att äfven ett fast ordinarie anslag kunde af Riks-

*Behrlyterings-
och aflönings-
kostnaderna
för 2:dra
Sappörkomp-
niet.*
(Forts.)

dagen ensidigt och godtyckligt rubbas. Satsen uttalades väl icke direkt utan framställdes i något förmildrad form, men dess hela syftning måste dock anses vara den nyss angifna. Denna ringa början har nu hunnit utveckla sig till ett mycket stort slut — jag hoppas nemligen att vi nu måtte ha nått slutet — ehuru ingen säkerhet finnes att icke satsen möjligen kan erhålla någon ny, oväntad, än ytterligare utveckling. Då gällde striden de begge statsmakterna och omfattade den frågan, huruvida Riksdagen ensam utan Konungens samtycke kan rubba eller icke ett ordinarie anslag, som blifvit lemnadt till upprätthållande af någon, i behörig ordning, under de båda statsmakternas medverkan tillkommen allmän inrättning, hvaremot man nu kommit derhän, att man ifrågasätter, om ens någon gräns får finnas för en Riksdags makt i detta hänseende. Man vill nu tolka svenska folkets rätt att bevilja eller afslå anslag ända derhän, att den ena Riksdagen i fråga om anslag icke skulle ega rätt att fatta beslut, som kunna inverka på eller anses bindande för den följande, samt att den ena Riksdagen således icke skulle vara förbunden att taga någon hänsyn till hvad den föregående i sådant afseende hade beslutat. Detta innefattar, som mig synes, en ganska väsendtlig inskränkning i den rätt, som man dock yrkar böra vara oinskränkt, och gör det omöjligt att lemna säkerhet om varaktigt utgående anslag till viktiga samhällsinstitutioner, som deraf äro i behof. Men skall man verkligen kunna anse och med fullt allvar vilja påstå, att den svenska representationen icke ens har rätt att längre än för en riksdagsperiod besluta anslå nödiga medel för upprätthållandet af t. ex. en ny försvarsorganisation, som ej kan blifva till någon nytta, om den ej blir så fast grundad, att den kan bestå äfven för framtiden? Kongl. Maj:t har nu begärt ett anslag för uppsättande af en ny värfvad trupp och har icke nu äskat anslags beviljande dertill blott för ett år, emedan ju ingen trupp kan anvärfvas utan visshet att anslaget under flera år skall utgå; och om då Riksdagen vill samtycka till uppsättande af den utaf Kongl. Maj:t nu föreslagna truppen, måtte väl i svaret från Riksdagens sida böra ligga tydligt uttryckt, att anslaget skall få fortfara att utgå äfven för framtiden, huru än Riksdagen vill benämna anslaget; men det måste vara orätt att begagna ett tvetydigt ord när ett klart och bestämdt svar erfordras. Förr har visserligen *extra* anslag ansetts vara ett anslag, som när som helst kan indragas, men att ordet *extra* är tvetydigt, har visat sig i afton, då en talare till och med har påstått, att *extra* anslag kan betyda alldeles detsamma som ordinarie, och att i afseende på föränderligheten eller fastheten ingen skilnad finnes dem emellan. Men då man tillförene betecknat fasta anslag med benämningen ordinarie, hvarför då för ett anslag som gifver för ett fast ändamål här begagna ordet *extra*? Att man sålunda söker blanda bort begreppen om de begge ordens olika betydelse, det kan, såsom en talare från Göteborg anmärkt, icke vara af annan orsak, än att för nöjes skull så att säga sjelf sätta upp åt sig en halmgubbe att strida emot eller, med andra ord, för att söka gifva sig sken af rätt i en sak, der man ingen verklig rätt eger. Jag tror, att man icke längre bör inlåta sig i sådana skärmytslingar utan allvar på det po-

litiska området, som här i följd af Stats-Utskottets framställningar tid efter annan måst ega rum, utan att man hellre bör hålla sig fast vid hvad som i grunden är rätt och riktigt och derefter rätta sitt handlingsätt och sina beslut.

Jag yrkar bifall till det af Grefve Hamilton framställda förslag.

Herr Hedlund: I likhet med en föregående talare skulle äfven jag, om jag erhöle uppdrag att verkställa Riksdagens beslut i fråga om detta kompanis uppsättning, icke våga rekrytera det för mer än ett år. Väl skulle jag kunna anse, att i den motivering för bifall till Utskottets förslag, som några ärade talare anfört, kunde ligga en fullgod borgen för auslagets utgående under flera år, äfven om detsamma ställdes på extra stat; men till och med om ordet extra utbyttes mot ordinarie, och jag således vore fullt betryggad hvad aflöningen beträffar, skulle jag med afseende å det beslut, som Kammaren redan fattat i näst föregående punkt angående värfvade garnisonstruppernas rekrytering, hysa samma farhågor för att rekrytera för mer än ett år, så länge sapperne behöfva kläder och föda. När man således enligt min tanke icke skulle vinna något genom en förändring af punkten, tror jag Kammaren gör bäst i att antaga den sådan den är. Att begagna detta ord till uppslagsända för tvisten om ordinarie och extra anslag, torde vara onödigt, då, efter hvad jag tror mig veta, anledning till öfverläggning härom icke lärer komma att saknas, då dechargebetänkandet inkommer.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten, och dels af *Grefve Hamilton*, att punkten skulle antagas med uteslutande af orden "på extra stat för år 1876"; framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades talrika nej, blandade med många ja, samt sedermera proposition på bifall till punkten med ofvan sagda förändring, då svaren utföllo med talrika ja, blandade med många nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

"Den, som bifaller punkten 25 i Stats-Utskottets utlåtande N:o 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles punkten med uteslutande af orden „på extra stat för år 1876.,“

*Rekryterings-
och aflönings-
kostnaderna
för 2:dra
Sapperkompaniet.
(Forts.)*

Rekruterings-
och aflämnings-
kostnaderna
för 2:dra
Suppörkompa-
niet.
(Forts.)

Omöstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 39.

Nej — 62.

Punkten 26.

Herr af Klint: I denna punkt har jag icke heller varit lycklig nog att kunna instämma med majoriteten inom Utskottet.

Jag inser väl, att i de allra flesta fall vill icke en Riksdag ändra ett beslut, som en föregående Riksdag fattat, och detta så mycket mindre då fråga är att under pågående statsregleringsperiod göra ändring. Men vid innevarande års början hafva vakanserna i den värfvade arméen varit ovanligt stora, och föga troligt är att detta förhållande under årets lopp kommer att förbättras; derföre har Kongl. Maj:t ansett nödigt, att de besparingar, som innevarande år möjligen kunna uppkomma å ifrågavarande anslag, må få användas för att genom värfning få ersätta före den 1 Januari innevarande år uppkomna vakanser. Detta har Utskottet icke velat medgifva, och ett bland skälen derför är, att, då Kongl. Maj:t vid förra riksdagen framkom med begäran att få till ofvan nämnda ändamål använda de besparingar, som kunde uppkomma på detta anslag, Riksdagen, i stället för att bifalla Kongl. Maj:ts begäran att således få använda detta anslag såsom reservationsanslag, förändrade detsamma till förslagsanslag, hvilket såsom bekant har den egenskap, att å detsamma uppkommande *besparingar* icke få användas, utan skola till statsverket återgå. Jag anholder derföre, att under året uppkomna besparingar må få användas på sätt i den Kongl. propositionen är föreslaget, på det att Kongl. Maj:t må blifva i tillfälle att genom nya värfningar ersätta de vakanser, som finnas vid värfvade arméen och hvilka tilläfventyrs inom kort komma att uppgå till mycket större belopp än nu.

Grefve Lagerberg: Jag har förgäfvets spanat efter något skäl i Stats-Utskottets betänkande för afslag till den af Kongl. Maj:t här framställda begäran. Det enda jag kunnat upptäcka är, att man möjligen velat gifva häfd åt det vid förra riksdagen begagnade uttrycket "förslagsanslag högst", något som jag sällan förut hört. Det är uppenbart, att vid närmare granskning af denna fråga man bort märka, att det gäller huruvida den värfvade arméen må i den närmaste framtiden kunna uppbringas till den styrka som staten bestämmer, något som väl torde böra förutsättas vara för båda statsmakterna i högsta grad eftersträfvansvärdt. Förhållandet är för närvarande ytterst bekymmertant i ofvannämnda hänseende. Derom hade väl Stats-Utskottet, som haft tillgång till alla förslag och handlingar, kunnat göra sig underkunnigt samt meddela Riksdagen förhållandet. Klart och tydligt hade det då måst framstå för hvar och en, som oveldigt vill bedöma saken, att allvarsamma åtgärder måste vidtagas för värfvade arméens uppbringande, och att penningar härtill fordras i främsta rum-

met. Man må vara huru stor utopist som helst angående bästa sättet att anskaffa och öfva en armé, samt äfven tro sig kunna på kort tid skapa infanterister, men att genast framstampa artillerister och kavallerister, det låter sig väl ej så lätt göra. Har man gjort sig reda för huru det ser ut vid ett värfvadt regemente, som är garnisoneradt å vestra kusten, der mer än hälften af manskapsstyrkan är vakant? Har man uppmärksammat att, om trumpeten till uppbrott ljuder, halva svenska artilleriet ej kan mobiliseras af brist på öfvadt folk?

Oaktadt dessa förhållanden har Stats-Utskottet funnit skäl att afslå den af Kongl. Maj:t så billigt framställda begäran att till rekrytering af värfvade arméen få använda möjliga besparingar å 1875 års anslag, eller att få detsamma förvandladt till ett reservationsanslag. Att besparingar detta år måste uppkomma omnämndes redan af Kongl. Maj:t vid förra riksdagen och ligger i sakens natur. All värfning är en konjunkturfråga; man kan ej erhålla folk, då sådana ej låta köpa sig. Tillgång och efterfrågan spela här som i handeln samma roll. Men säkert är att utan tillräckligt med penningar får man ej rekryter. De som vilja grunda en armé på frivilliga med hög aflönning, som är liktydigt med värfning, kunna här få erfarenhet att det är dyrt och kostar mycket.

Man skall kanske invända, att genom bifall till Kongl. Maj:ts förslag en rubbning skulle ske uti den en gång uppgjorda statsregleringen! Men om ett anslag, som beviljats för *ett år* till ett visst ändamål, ej utgår under detsamma, och det som ej utgått af anslaget ovilkorligen behöfves för samma ändamål *ett följande år*, så anser jag användandet af anslaget på sådant sätt under det sist nämnda året ej kunna kallas en rubbning i statsregleringen.

Jag anhåller på grund häraf, att benämningen "förslagsanslag högst" måtte borttagas, och ett reservationsanslag beviljas, att användas i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition.

Grefve af Ugglas: Den siste talaren har dömt litet för hårdt och orätt i afseende å Stats-Utskottet och dess åtgörande i förevarande fråga, ty fastän jag fallkomligt medger, att det kan finnas skäl att bifalla Kongl. Maj:ts proposition, så finnes det likväl till grund för Utskottes förslag en princip, som varit antagen under flera år, att nemligen icke rubba föregående statsreglering. Talaren har förmenat, att man icke skulle rubba statsregleringen genom ett utbyte af uttrycket "förslagsanslag högst" mot "reservationsanslag", ty anslagets siffra förändras icke derigenom; men jag vågar påstå motsatsen, eller att en rubbning härigenom skulle ske, när en dylik förändring ju ovilkorligen innebär, att anslaget får användas *på annat sätt* än i statsregleringen bestämmes, i ty att uppkommande öfverskott, hvilka enligt densamma borde till statsverket ingå, i stället skulle få för arméens räkning användas. Kongl. Maj:t har sjelf genom sin proposition gifvit ett erkännande af att här är fråga om en rubbning i den uppgjorda statsregleringen. Förhållandena må nu här vara sådana, att en rubbning i detta fall kan vara på sin plats, men jag vågar dock påstå, att Utskottet handlat på grund af en bestämd princip.

Grefve Lagerberg: Jag kan icke finna, att här är fråga om någon annan rubbning af budgeten än i afseende å *ord*; den i budgeten uppförda *siffra* blir densamma. I budgeten äro upptagna 608,000 kronor; hade detta belopp gått ut på den bestämda tiden i sin helhet, hade detta ej synts i budgeten; lika litet inverkar det om hvad som nu blifvit öfver å anslaget användes på sätt Kongl. Maj:t föreslagit. Här är således blott fråga om rubbning i ord, och då tycker jag att man kan bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena Björn-stjerna: Att, på sätt här blifvit framhållet, det är af yttersta vikt, att tillgångar finnas för att anvärfva manskap vid ett regemente, der ett så ofantligt stort antal vakanser finnas, äfvensom att anslagets disposition, på sätt i den Kongl. propositionen ifrågasättes, är ett oundgängligt vilkor härför, synes mig redan genom den diskussion nu föregått vara så fullständigt ådagalagdt, att jag inskränker mig att här endast yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i frågan.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition på bifall till den förevarande punkten, hvarvid svarades många nej jemte några ja, samt sedermera proposition på afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Punkterna 27—40.

Biföllos.

Punkten 41.

*Dyrtidstillägg
åt Arméför-
valtningen.*

Grefve Lagerberg: Jag kan icke underlåta att vid denna punkt göra den anmärkning, att det synes mig temligen hårdt, att två embetsmän, som äro anstälde i Arméförvaltningen, nemligen general-intendenten och general-krigskommisarien, skola gå in i det dyrtidstillägg som af Kongl. Maj:t föreslagits. Man bör erinra sig, att det ej är längre än sedan år 1866, då nämnda embetsverk på Riksdagens begäran undergick en omorganisation och åtskilliga tjänster omflyttades och andra indrogos; samt att det följaktligen nu ej kan vara fråga om en löneredriging, utan endast om ett lönetillägg. Jag tillåter mig fästa uppmärksamheten, särskildt hvad beträffar general-intendenten, att hans lön, efter hvad jag tror, endast uppgår till 5,600 kronor, och hvilken som känner detta embetes vikt och skickligheten hos den utmärkte person, som bestrider denna maktpåliggande befattning, torde väl icke tycka det vara för mycket, att samma tillägg såsom föregående år äfven för 1876 borde till honom utgå. Jag inser den svårighet jag vid min argumentation stöter på i de föregående beslut Riksdagen fattat beträffande de tjenstemän, som hafva öfver 5,000 kronor i lön, men då Första Kammaren och äfven

jag för min del i detta hänseende hyst en från Riksdagens pluralitet afvikande mening, vågar jag likväl på grund af rättvisa och billighet anhålla. det Kongl. Maj:ts proposition bifalles.

*Dyrtidstillägg
åt arméför-
valtningen.
(Forts.)*

Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena Björnstjerna: Jag anhåller att få påpeka, hurusom det verkligen finnes en skillnad emellan dessa båda embetsmän och de åtskillige andre, för hvilka lönetillägg blifvit förvägradt. Desse hafva icke så stor lön som de fleste andre embetsmän i motsvarande ställning; den ene har 6,750 kronor och den andre 6,000 kronor; och hvad särskildt beträffar general-krigskommissarien, så vågar jag bedja Herrarne taga i betraktande, att denne mycket förtjente man, som efter en lång tjenstgöring såsom expeditionschef i Landtförsvarsdepartementet kommit till den plats han nu innehar såsom en *befordran*, skulle, om föreliggande förslag antages, erhålla en lägre lön, än om han stannat kvar på sin förra plats; han skulle nemligen i sist nämnda fall erhållit i lön 7,000 kronor. Det vore ledsamt, om denna befordran, som han erhållit för stora tjenester mot det allmänna, skulle leda till en löneförminskning. Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Grefve af Ugglas: Jag vill icke bestrida billigheten af dyrtidstillägg åt ifrågavarande personer och har i Utskottet stridt mot den princip, som ligger till grund för Utskottets hemställan i denna punkt. men då Riksdagen redan angående två särskilda hufvudtitlar gifvit den meningen tillkänna, att dyrtidstillägg icke böra utgå för dem, hvilkas löner uppgå till 5,000 kronor och derutöver, är det för mig omöjligt att finna annat, än att Riksdagen bör behandla den ene tjenstemannen lika som den andre. Jag uttalade samma åsigt, då sjetta hufvudtiteln var före, men Första Kammaren ansåg sig då böra vidblifva hvad den ansåg vara rätt i detta hänseende, under förhoppning antagligen att en omkastning, på sätt vid föregående riksdagar egt rum, möjligen skulle kunna ske vid de gemensamma voteringarne. Men vi ha nu vid de voteringar, som sedermera försiggått i afseende å sjetta hufvudtiteln, funnit huru mycket majoriteten tillvuxit i styrka. Jag tror derfor icke, att det är skäl att titel efter titel gå till väga på samma sätt och ställa under gemensam votering den ena frågan efter den andra, hvars utgång på förhand redan kan auses vara gifven. På grund häraf tillåter jag mig att yrka bifall till Utskottets förslag, ehuru jag i principen ogillar det samma.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels af *Grefve Lagerberg*, att Kammaren, med afslag å punkten, för så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning, skulle bifalla samma framställning oförändrad; gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många ja och nej i blandning, samt sedermera proposition på *Grefve Lagerbergs* yrkande, då svaren likaledes utföllo

*Dyrtidstillägg
åt Arméför-
valtningen.
(Forts.)* med många såväl ja som nej; och förklarades ja nu hafva varit öfver-
vägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och an-
slogs följande voteringsproposition:

“Den, som bifaller punkten 41 i Stats-Utskottets utlåtande N:o 6,
röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammarén punkten, i hvad den skiljer sig från
Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning, och bifaller samma
framställning.“

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva
utfallit sålunda:

Ja — 49.

Nej — 44.

Punkten 42.

Bifölls.

Punkten 43.

*Fältartilleri-
materiel.*

Herr Hedlund: Jag ber blott, utan att framställa något yr-
kande, att få till protokollet antecknad min åsigt, att vår fältartilleri-
materiel icke är tidsenlig, och att det icke torde dröja lång tid, innan
Kongl. Maj:t skall finna skäl att för Riksdagen framlägga förslag
till åstadkommande af ny sådan materiel, likasom nu skett i fråga
om infanterigevären.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

Punkten 44.

Bifölls.

Punkten 45.

Infanterigevär.

Grefve Posse: Jag bekänner, att jag ej riktigt förstår meningen
i den nu föredragna punkten af Utskottets betänkande. Här står, att,
innan anslaget utlemnas, bör Riksdagen erhålla kännedom om den nya
modellen och de kostnader, som af dess antagande kunna föranledas.

Så vidt jag kan förstå, måste, förrän något sådant kan ske, så lång tid gå om, att nästa Riksdag redan dessförinnan torde vara samlad. Vid sådant förhållande kan jag icke fatta annat, än att Stats-Utskottet, som ej velat afslå Kongl. Maj:ts framställning i ämnet, i stället hittat på att gifva hvad man kunde kalla maskeradt afslag. Då jag likväl för min del tycker mera om rent spel än maskeradt spel, får jag anhålla om afslag å den ifrågavarande framställningen.

Infanterigevär.
(Forts.)

Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena Björn-stjerna: Den siste talaren har ej rätt läst Utskottets hemställan i denna punkt. Utskottet tillstyrker nemligen:

“att Riksdagen må till utgående under år 1876 anvisa återstoden af det år 1871 till infanterigevär beviljade extra anslag med 484,000 kronor; samt vid anmälan af detta beslut i underdånighet anhålla, att, innan annan modell än den nu antagna varder af Kongl. Maj:t för gevärstillverkningen fastställd, Riksdagen må erhålla kännedom om de kostnader, som af en sådan åtgärd må föranledas“. För min del kan jag ej finna någon olägenhet i att antaga denna punkt. Någon ny modell är ännu icke fastställd, och man har icke bestämt sig för, hvilken som kan vara lämpligast att antaga. Det är mycket möjligt, att vi kunna blifva nödsakade att i detta afseende vidtaga förändringar, liksom förhållandet är i flera utländska arméer, der man sett sig tvungen att förbättra sina gevär, i mån som nya uppfinningar göras och andra länder tillgodogöra sig dessa. Våra nuvarande gevär äro af en mycket god beskaffenhet, och då modellen för dem antogs, var den också otvifvelaktigt den bästa. Men man har sedan dess uppfunnit bättre modeller, som i synnerhet hafva det företrädet framför våra, att deras kulor hafva en mera bestrykande bana. Här är nu fråga om att icke längre gifva ut penningar på ett sämre gevär, då man är i tillfälle att erhålla ett bättre för samma pris. Det är ingen olägenhet vid att antaga den förevarande punkten, sådan den här är uppställd, och vid nästa sammanträdande riksmöte skall Riksdagen då erhålla kännedom om, huruvida en ny modell kommer att antagas, samt upplysningar om kostnaderna för densamma, hvar- öfver Riksdagen då blir i tillfälle att yttra sig.

Herr Hedlund: Utan tvivel är det regeringen och särskildt krigsförvaltningen, som bör afgöra frågor om nya eller förändrade gevärsmodeller, och ingalunda Riksdagen; och då i Kongl. Maj:ts proposition framställning gjorts om fria händer för regeringen att antaga en ny sådan modell, så har jag för min del mot denna framställning ingenting annat att invända, än att den i Kongl. Maj:ts proposition framkommit så i förbigående, som om det varit frågan om en ganska obetydlig sak, då det dock gäller nya vapen för hela den svenska arméen. Nu har majoriteten inom Stats-Utskottet velat begränsa Kongl. Maj:ts myndighet i detta afseende genom en begäran derom, att anmälan skulle ske till Riksdagen om den möjligen blifvande nya modellen och de för densammas antagande erforderliga kostnaderna, men för öfrigt hemställt, att det af Kongl. Maj:t begärda beloppet

Infanterigevär.
(Forts.)

skulle beviljas. Jag kan för min del icke förstå detta på annat sätt, än att det ifrågavarande anslaget skulle beviljas för den *gamla* modellen, och att, om det dertill icke komme att användas, det således icke heller skulle komma att utgå. Är det nu verkligen meningen att använda det till inköp af den gamla modellen gevär, om hvilkas lämplighet Kongl. Maj:t redan uttryckt starka tvifvelsmål, så torde väl Riksdagen vara berättigad att i detta afseende hysa åtminstone lika starka tvifvelsmål. Är det åter meningen, att det icke skall utgå, utan gömnas, tills man hunnit fastställa en annan modell än den nuvarande, så kan jag ej finna annat, än att den förste talaren hade rätt, då han yrkade på rent spel, eller att vid denna riksdag *intet* anslag skulle beviljas till den gamla modellen. En talare har här nämnt, att den gamla modellen, efter hvilken vi nu för arméens räkning hafva inköpt ett par hundra tusen gevär, var den bästa vid den tiden den antogs, och jag är äfven böjd att tro detsamma. Jag vill visserligen ej tillmäta mig någon förmåga att bedöma dessa saker: men jag har händelsevis kommit att inköpa och med hvarandra jemföra åtskilliga modeller på detta område, intresserad som jag varit för åstadkommande af goda vapen åt svenska arméen. Jag får då säga, att detta gevär, d. v. s. det Remingtonska, är utmärkt till sin läskonstruktion, men att man vid dess antagande till bruk inom svenska arméen möjligen begick det felet att ändra pipan på den ursprungliga modellen och icke låta geväret förblifva sådant, som det uttänkts af den skarpsinnige uppfinnaren och sedan pröfvats vid arméerna i det amerikanska kriget. Anledningen härtill lär hafva varit den, att det fans kvar 20,000 pipor af den förut varande eller Wredeska modellen, och att man ville göra en besparing genom att använda dessa. Från sparsamhetens synpunkt var detta visserligen mycket berömvärdt, men torde dock ej kunna anses såsom ett tillräckligt skäl att vidtaga förändringar i en god modell, när det gälde hundratusental af nya gevär. Jag tror, att man i afseende på de Wredeska piporna låtit något litet förleda sig af den rättmätiga vördnad, man hyste för den utmärkta personlighet, som uppfunnit dem, en vördnad som måhända bidrog att gifva åt pipan en nimbus, större än hvad den i verkligheten förtjenade. -- Hvad anledningen kan vara till att regeringen nu vill ändra den hittills gällande modellen, derom hafva vi icke sport det ringaste; vi hafva blott från statsrådsbänken hört uppgifvas, att det är med hänsyn till de stora uppfinningar, som på detta område göras, och som andra länders arméer tillgodogöra sig. Jag tror för min del också, att det är af stor vikt att vi erhålla gevär, som skjuta längre än våra nuvarande remingtongevär, hvilkas skotthastighet deremot icke torde lemna något öfrigt att önska. Men det är icke nog att skjuta fort; man måste äfven skjuta långt och skjuta rätt; och i dessa afseenden hafva rätt starka tvifvel uppstått om tillräckligheten af vår nuvarande gevärmodell. Jag tror således, att det icke kan dröja länge, innan vi få skrida till antagande af ny sådan. Frågan blir då: hvartill skola de gamla remingtongevären användas? Jag har hört ryktesvis förmålas, att man ämnade aptera dem för den nya modellen, att det således vore meningen att ändra

Infanterigerör.
(Forts.)

och lappa på de gamla gevären för att dermed åstadkomma den åsyftade förbättringen. Om detta rykte skulle vara sant, så ber jag att på det kraftigaste få uttala min åsigt, att man dermed är inne på en farlig väg. Det vore vida bättre att låta dem stå i förråden, der de alltid kunna blifva till nytta, såsom t. ex. för beväpnandet af en landstorm, men deremot göra hvad som måste göras ordentligt och utan fusk och efter den bästa möjliga modell, äfven om vi derigenom åter skulle få börja den gamla leken med nya millioner. I sammanhang härmed ber jag att med afseende på sättet för de nya gevärens anskaffande få yttra min mening, att jag omöjligt kan dela den åsigt, som sedan lång tid gjort sig gällande inom krigsförvaltningen, att man nödvändigt skall anskaffa gevären orimligt fort och i stor massa på en gång. Sålunda begärde regeringen vid 1867 års riksdag 3 millioner till de nya gevären, fast man sedermera icke en gång hade tillfälle att på lång tid använda den halfannan million, som Riksdagen beviljade. Saken var icke så brådskande, som man först ville göra den till; och så torde man äfven nu kunna se förhållandet. Jag hyser i afseende på vårt förråd af gevär samma åsigt som i afseende på hela vårt försvarsväsende, att vi måste temligen mycket inskränka oss i hvad beträffar beloppen för ögonblicket, men deremot hafva allting staldt på starka reserver. Vi kunna omöjligt i vårt land under fredstider ständigt hålla en stark aktiv armé, och vi behöfva det lyckligtvis icke heller. Samma grundsats gäller i afseende på vårt förråd af gevär. Vi behöfva icke hafva en stor mängd af gevär, som stå och rosta i våra förrådshus, tills de slutligen kanske duga till ingenting. Men hvad är då reserver i fråga om gevär? Jo! det är goda gevärsfabriker; och jag vågar må hända i sammanhang härmed nämna, att jag för min del hyste ett varmt intresse för, att en del af det 1867 åskade anslaget för anskaffande af gevär måtte användas till anläggande af den nu arbetande utmärkta fabriken i Eskilstuna. Att söka göra oss försäkrade om, att vi hafva en stark produktiv kraft, som i farans stund kan anlitas, det tror jag i detta afseende är den rätta vägen, på samma gång som jag ber att uttryckligen få reservera mig mot den uppfattningen af mina ord, att jag skulle anse, det icke derjemte ett bestämdt tillräckligt förråd af gevär borde i hvarje ögonblick finnas. Jag ber få tillägga, att jag för min del varit öfvertygad om att det icke skulle dröja länge, innan vi finge se en Kongl. proposition framlagd af ungefär det innehåll som den här ifrågavarande. Den öfverraskar mig således icke; jag anser blott, att det hade varit lyckligare, om den varit litet fullständigare motiverad. Men jag vill tillika framhålla, att, då vi nu vunnit erfarenhet af, huru vanskligt det är att med ofantliga kostnader inköpa stora massor af en artikel, i hvilken ständigt nya uppfinningar göras och hvars beskaffenhet därför ständigt vexlar, det väl kunde vara skäl att i denna fråga ställa oss på en något försigtigare grundval. Likväl är jag tveksam rörande bifall till reservanternas förslag, af det skäl att det ej är mig klart, huru gevärsfabrikationen skulle fortgå under år 1876, om det här begärda anslaget helt och hållet bortföle. Jag föreställer mig dock, att, om Riksdagen fattade ett sådant beslut, det icke skulle blifva så

Infanterigevär.
(Forts.) svårt för regeringen att inskränka arbetena så, att man af anslaget för innevarande år erhöle något öferskott och således icke behöfde nästa år helt och hållet afbryta tillverkningen. Jag är dock, som sagdt, något tveksam i detta afseende, föreställande mig att åtminstone ett mindre belopp borde äfven för nästa år ställas till Kongl. Maj:ts förfogande, äfven om Kongl. Maj:t använde detsamma till att fortsätta tillverkningen af den gevärsmo- dell, hvars lämplighet Kongl. Maj:t sjelf har satt i fråga.

Herr Abelin: Då numera både inom Riksdagen och utanför densamma tvifvel uttryckts om lämpligheten af den gevärsmo- dell, som för närvarande begagnas af den svenska arméén, anser jag mig böra lemna några upplysningar, som må hända kunna skingra de här uttalade farhågorna, och jag finner mig så mycket hellre böra göra detta, som känt är att, om förtroendet till det gevär, hvarmed man går i fält, saknas, förhoppningarne om framgång också äro vida mindre. Det af svenska arméén använda Remingtongeväret förordades till antagande af en år 1866 tillsatt svensk-norsk komité, som hade i uppdrag att gifva förslag till gemensam modell å snabbskjutande bakladdningsgevär för de svenska och norska arméerna. Af de några och 30 modeller, som voro denna komité förelagda, befans Remingtongeväret utan gensägelse vara det lämpligaste. Ingen ifrågasatte då heller detta gevär stora öfverlägsenhet framför andra; men klart var, och det insåg hvar och en då, att med den rastlösa verksamhet man egnade åt uppfinningar i denna gren, modeller skulle uppstå, som i ett eller annat afseende öfverträffade det nämnda geväret. Så har nu skett, men så torde äfven komma att ske med det gevär, som vi i dag anse vara det förnämsta. Att den ena dagen antaga det gevär, som då finnes vara bäst, för att den andra utbyta detsamma mot ett, som i någon mån öfverträffar det förra, är ett förfarande, om hvars riktighet tankarne visserligen kunna vara delade; men säkert är, att man måste något tveka att gå så till väga, då man, såsom fallet är med oss, har sina arsenaler fyllda med fullt tidsenliga gevär. Hvad nu särskildt beträffar den förre talarens antagande, att vi skulle hafva egt ett bättre gevär, om den förutnämnda komitéén icke af pietet för ett stort namn hade antagit den nuvarande pipan, utan i stället valt den amerikanska, så vill jag upplysa, att den senare, sådan den befans i det gevär, som öfverlemnades till komitéén, och hvilken pipa var fullkomligt lika med den för amerikanska infanterigeväret då fastställda, var till sin konstruktion vida mindre tillfredsställande än den förra. Den hade större kaliber och inga företräden i konstruktion i öfrigt, hvarföre den ej heller kunde erbjuda större skottvidd eller träffsäkerhet, hvilket jag vid anställda jämförelser sjelf varit i tillfälle att erfara och således kan fullt konstatera.

För att nu komma till en rätt insigt om ett gevär större eller mindre lämplighet, måste man jämföra detsamma med något annat, och jag vill då, för att sätta Kammarrens ledamöter i tillfälle att bilda sig ett omdöme om detta remingtongevär, hvartill man nu hyser så mycket misstroende, uppdraga några jämförelser mellan detta och det

gevär som i dag anses vara det förmånsta, det för preussiska arméen antagna s. k. Mausergeväret. Hvilka äro då de fordringar, man ställer på ett godt krigsgevär. Jo! att mekanismen är stark, dess delar enkla, att den opererar väl och medgifver stor laddningshastighet, och att geväret skjuter sina kulor med liten spridning, i flack bana samt med stark anslagskraft. Om jag nu i dessa afseenden jemför Remingtongeväret med Mausergeväret, så är mekanismen i det förra otvifvelaktigt mycket starkare och har färre och enklare delar; den är kortare, hvarigenom, med bibehållande af samma pipplängd, gevärets framvigt kan förminskas, och den har derjemte det företräde att vara bättre innesluten i sin låda, hvarigenom den är mindre utsatt för att orenas. Mansermekanismen räknar man till förtjenst att den bättre ansätter kulan och, efter skottlossningen, utför hylsan längre. Vidare medgifver Remingtonmekanismen bestämdt samma laddningshastighet som den andra; detta har ännu icke varit bestridt, och försök gifva det fullt vill handen. På tal om laddningshastigheten vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att, då man hör en siffra uppgifvas såsom betecknande graden af det ena eller andra gevärets laddningshastighet, dessa siffror icke alltid äro af beskaffenhet att kunna med hvarandra fullt jemföras, ty då den ene vid skjutningen har sina patroner på ett bord, har den andre sina i en väska, den ene lossar sina skott med sigtning, den andre utan, och hvilket inflytande dessa omständigheter utöfva på resultatet, derom kan man döma bland annat deraf, att patronernas upptagande ur väskan drager nära lika lång tid som hela den öfriga laddningen. På detta sätt är det klart, att ganska olika siffror kunna uppnås, äfven med samma gevär. Om nu också Mausergeväret i ett eller annat afseende står framför de flesta andra, så gör det dock icke detta i laddningshastighet; i det afseendet anses det för ryska arméen antagna Besdangevär stå öfver detsamma, men jag är dock öfvertygad, att Preussen icke af denna anledning skall gå ifrån sitt Mausergevär. Innan jag nämmer något om de med hvarandra jemförda gevärens kulbanor och spridning, vill jag förutskicka den anmärkning, att man i bedömandet af Mausergevärets egenskaper härutinnan utgått från resultat, som vunnits så väl genom praktiska försök med pipor, lika konstruerade med den å Mausergeväret anbragta, som genom derpå grundade beräkningar. Hvad nu beträffar *kulbanan*, så har vårt Remingtongevär en raserande kulbana på 850 fot, då Mausergevärets raserande kulbana är 970 fot, således en skillnad på 120 fot eller ungefär 50 steg. På 3,000 fots afstånd är det tyska och det svenska gevärets kulbana så lika, att det är endast 9 fot i höjd; det är 9 fot mellan banornas högsta punkt, som skiljer till det förras förmån. Skjutförsök hafva blifvit anställda med vårt svenska gevär på ända till 5,000 fot och blefvo resultatet, såsom det heter, "oväntadt gynsamma". Vid 4,000 fot höll kulbanan ännu god form, och på 5,000 fot hade kulan så pass stark anslagskraft, att den plattades mot fasta föremål. Detta är, synes det mig, ganska vackra resultat. Hvad *spridningen* beträffar, falla kulorna från det svenska geväret på 2,000 fots afstånd inom en cirkel, hvars radie är

Infanterigevär. 3 fot, då de från det tyska faller inom en cirkel, hvars radie är 2,3 fot. Nu är emellertid att märka, att lika litet den större spridningen som den krökta kulbanan är beroende af *mekanismen*, som är detsamma som systemet eller hvad man i allmänhet ger benämning af "modellen". Ingen af de uppgifna modellerna betingar olikhet i pipa och ammunition, hvarigenom äfven båda kunna gifvas samma egenskaper i afseende å välskjutning. Den större spridningen är förnämligast beroende af vår ammunitions jämförelsevis mindre goda beskaffenhet, och lågou förändring i ammunitionens tillverkning skulle otvifveligt utjemna den nämnda skillnaden i spridning mellan de båda gevärerna. Derigenom att våra kulor gjutas, uppstå inom dem större eller mindre gjutblåsor, hvilka gifva kulorna olika vikt och göra dess lopp oregelbundet och sinus emellan olika, och detta allt, som hindrar den ena kulan att falla lika med den andra. Åstadkommer den större spridningen. Detta fel skulle emellertid kunna afhjelpas eller betydligt förminska, om kulorna pressades. Den jämförelsevis mera krökta kulbanan beror af kulans ringare utgångshastighet, antagligen äfven af den mindre rotationshastigheten, samt af kulans mindre lämpliga form; ökad krutladning och förändrad konstruktion af kula och refflor skulle kunna häfva de omständigheter, hvaraf det anmärkta förhållandet med kulbanan är beroende. Vårt nuvarande gevärs något större kaliber utgör väl intet absolut hinder för vinnande af samma bestrykande kulbana, som Mausers gevär eger, men, för att härutinnan vinna likställighet med detta, fördrades en sådan förändring af ammunitionen, att den blefve tyngre och må hända i ett eller annat hänseende i öfrigt mindre tillfredsställande. Till hvad jag redan nämnt rörande den anslagskraft, som nu vinnes med vårt gevär, vill jag endast såsom ytterligare ett exempel tillägga, att kulan på 50 fots afstånd från mynningen intränger 8 dec.-tum uti furu. Ännu återstå några faktorer att nämna. Det svenska geväret håller i vikt 10 skålpund, då det tyska håller 10,35 skålpund; med bajonett uppgår det förras vikt till 10,95 skålpund och det senares till 12 skålpund. Kostnaden för det svenska geväret är vid statens faktori ungefär 24 kronor, då besigtningsskostnad och faux frais inberäknas; sjelfva material- och tillverkningskostnaden utgör icke 20 kronor. Hvad Mausergeväret skulle kosta att tillverka här är svårt att säga, men vid de utländska fabriekerna ställer sig tillverkningskostnaden för detsamma till vid pass 67 kronor. Dessutom och till sist ber jag få bemärka att, oafsedt allt hvad som sagts om önskvärdheten, ja, nödvändigheten deraf att gevären må ega stor skottvidd, tyska författare ännu i dag uppträda mot att öppna elden på långa afstånd, och att bestämda föreskrifter häremot ingå i våra egna nyss utfärdade reglementen. Från en tysk militärförfattare har jag sett citerad en på erfarenhet grundad skildring af alla de omständigheter, som påverka soldaten under eldgifning i fält, liksom af den effekt — den han benämmer "fältfaktor" — alla dessa omständigheter utöfva på träffsäkerheten eller kulornas spridning. Den slutsats, hvartill han kommer, är, att det fel, skytten begår vid riktningen under ifrågakvarande förhållande, är, lågt beräknadt, 50 gånger större än det fel, som kan anses tillhöra gevär och

ammunition. Författaren till den afhandling, i hvilken jag funnit nämnda citat, frågar sig: skulle nu ett gevär sprida sina kulor inom en cirkel af 3 fots radie på samma gång ett annat sprider sina på 2,3 fot, kan denna skillnad observeras, då, tack vare den mäktiga fältfaktorn, skytten i alla fall gifver cirkeln en radie af öfver 100 fot; och han besvarar sin fråga med det påståendet, att, der skillnaden ej är större än den mellan svenska och tyska gevären befintliga, verkan deraf är "försvinnande liten, ja, omätbar".

De upplysningar, jag tillätit mig meddela, hoppas jag skola befinnas vara af den beskaffenhet, att de böra skingra den framkastade misstron till våra nuvarande gevär — en misstro som kunde blifva vådlig om den sträckte sig äfven till arméén — och förekomma vägran af anslag till fortsatt tillverkning af desamma. Hvad jag nu haft äran anföra hindrar mig ej att anse, det krigsstyrelsen är förtjent af aktning och erkänsla för dess bemödanden att följa uppfinningarne på denna väg, så att, när ett väsendtligt steg framåt står att vinna, man må vara beredd att uttaga detsamma.

Hans Excellens Herr Björnstjerna: Efter det sakrika anförande, vi nyss åhört, skall jag inskränka mig att svara den ärade representanten från Bohuslän att, som någon ny gevärmodell icke blifvit af Kongl. Maj:t uttagen, det är mig alldeles omöjligt att säga, huru den modell kommer att se ut, mot hvilken den nu använda möjligen kan komma att utbytas. Hvad beträffar den Wredeska pipan, som af honom klandrades, så veta vi alla, att denna, då den antogs, var långt före sin tid och koustruerad just i den riktning eller med minskad kaliber, hvori gevärnsfabrikationen alltsedan fortgått; och efter all anledning blir det också i den riktningen, som den nu ifrågasatta förändringen kommer att ega rum. Med det stora förtroende den nämnde talaren syntes hysa för uppfinnaren af Remingtongeväret och hans auktoritet, bör det kunna intressera honom att få veta, det man i Amerika nu icke längre tillverkar några gevär af den modell vi begagna, utan att man vid de Remingtonska verkstäderna vidtagit ganska betydliga förbättringar på dessa gevär, och det vore då kanske skäl att äfven vi följde med vår tid. Jag vill dermed icke hafva sagt, att ju icke en trupp, beväpnad med Remingtongeväret, kan med största förtroende till detsamma draga i fält, utan endast att, då man skall tillverka nya gevär, det väl icke kan vara skäl att följa en modell, som icke längre erkännes vara den bästa, isynerhet då, såsom jag vill hoppas skulle blifva fallet här, en förändring kan ske utan någon tillökning i tillverkningskostnaden. Jag anhåller alltså om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå, framställdes proposition på bifall till punkten och besvarades med ja.

Infanterigevär.
(Forts.)

Punkterna 46-52.

Biföllos.

*Punkten 53.**Topografiska
kartarbetena.*

Herr af Klint: Jag anhåller vördsamt hos Kammaren om afslag å Stats-Utskottets hemställan i förevarande punkt och bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning, af innehåll att det nuvarande anslaget af 60,000 kronor till de topografiska kartarbetena måtte höjas till samma belopp, som det under åren 1867 och 1868 utgjort, eller 75,000 kronor. Skälet härtill torde Kammarens ledamöter lätteligen inse; det är att i möjligaste mån påskynda arbetena vid det topografiska kartverket, hvilket är af så stor vigt icke allenast i militäriskt hänseende, utan, jag vågar säga, äfven och lika mycket i rent medborgerligt. Jag får således anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

Herr Ekman, Carl: Det kan synas öfverflödigt för mig att här uppträda, då jag icke har något annat yrkande att göra än att iustämman i den framställning, som gjordes af den föregående talaren. Men då jag är lifligt öfvertygad om, att de topografiska kartarbetena äro af särdeles stor vigt äfven för andra ändamål än de rent militäriska, har jag icke kunnat underlåta att äfven för min del lägga Kammarens ledamöter på hjertat att icke vägra den lilla tillökning i anslag, som blifvit af Kongl. Maj:t för detta viktiga ändamål begärddt. Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna del.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på densammans godkännande med anslagsbeloppets förhöjning till 75,000 kronor, hvilken proposition med ja besvarades.

Punkten 54.

Bifölls.

*Punkten 55.**Skarpskytte-
väsendet.*

Grefve Mörner, Carl Göran: Äfven vid denna riksdag spökar under fjerde hufvudtiteln detta anslag af 100,000 kronor till skarpskytteväsendets befrämjande, under det att skarpskytteväsendet sjelft tyckes — ligga i själtåget. Vid de föregående riksdagarna har jag, ehuru utan framgång, yrkat rent afslag å hela det begärda anslaget. Må hända större utsigt att vinna bifall nu kan förefinnas, om jag inskränker mig till att föreslå en minskning i den dosis, som man ansett erforderlig för att hålla lifsandarna vid makt uti det ifrågavarande väsendet. En sådan åtgärd synes mig dessutom så mycket mera af omständigheterna påkallad, som besparingar på anslaget lära finnas

från föregående år. Jag får således föreslå, att till skarpskytteväsendets befrämjande endast 50,000 kronor för år 1876 beviljas.

*Skarpskytte-
väsendet.
(Forts.)*

Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena Björn-
stjerna: I anledning af hvad den ärade talare, som nyss hade ordet,
yttrade, tillåter jag mig fästa uppmärksamhet derå, att detta anslag i
ganska väsendtlig mån kommer arméen till godo, derigenom att en stor
del deraf användes till uppförande af skjutbanor, hvilka naturligtvis
äfven äro för arméens behof tillgängliga.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, samt Herr Grefven
och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bi-
fall till den förevarande punkten och dels densaminas godkännande
med anslagsbeloppets nedsättning till 50,000 kronor; framställes pro-
position på bifall till punkten, och då dervid svarades många ja, blan-
dade med nej, förklarades ja hafva varit öfvervägande.

Votering begärdes, till följd hvaraf uppsattes, justerades och an-
slogs följande voteringsproposition:

„Den, som bifaller 55:te punkten i Stats-Utskottets utlåtaude N:o
6, röstar:

Ja;

Den, det ej vill, röstar:

Nej;

Vinner Nej, bifalles punkten med den förändring, att anslags-
beloppet, 100,000 kronor, nedsättes till 50,000 kronor.“

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva
utfallit sålunda:

Ja — 46.

Nej — 36.

Punkterna 56—57.

Biföllos.

Punkten 58.

Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena Björn-
stjerna: Såsom skäl för afslag å Kongl. Maj:ts proposition i denna
del har Stats-Utskottet endast åberopat, att en ny härordning vore
att i den närmaste framtiden förvänta. Detta är efter min uppfatt-
ning ett högst besynnerligt skäl, då man vet, att den nya härordning-
gen, om den antages, kommer att erfordra ett högst betydligt antal

*Byggnader åt
Svea Lifgarde.*

*Byggnader öf
Svea Lifgarde.*
(Forts.)

kaserner, och att man då måste utvidga och förbättra den man nu eger, och hvilka otvifvelaktigt komma att behövas äfven då. Jag ber att få uppläsa något af hvad i Kongl. Maj:ts proposition förekommer angående tillståndet i Svea gardes matinrättning samt vakt- och arrestrum.

“Redan den 12 November 1873 inkom sekundchefen för Svea Lifgarde med underdånig skrifvelse, hvori han fäste uppmärksamheten på obehämligheten och olämpligheten af nuvarande anordningar för manskapets vid regementet utspisning. Regementet vore det enda af de i hufvudstaden garnisonerade, som ännu vore i saknad af en särskild matsal, hvaraf behovet dock gjorde sig gällande så väl ur sundhetens intresse som det militärekonomiska. För närvarande intogo manskapet sina måltider, hvart kompani för sig, i de trånga sofrummen, dit maten uppbores i säar och tråg. Att en sådan anordning icke allenast försvårade tillsynen öfver snygghet och ordning vid måltiderna utan äfven vållade soldaten otrefnad i hans hem och framkallade obenägenhet att der uppehålla sig vore obestriddigt, då han i dessa sofrum, hvarest luftväxling alltid vore svår att åstadkomma, besvärades så väl af matlukt som rengöring af matkäril m. m.; och bidroge följaktligen denna brist å tjenlig spislokal i sin mån till svårigheten att vid regementet anvärfa och bibehålla ordentligt folk.

Det nuvarande arrest- och vaktuset gifve, enligt sekundchefens mening, äfven anledning till allvarliga anmärkningar. Denna byggnad vore för närvarande i det mest bristfälliga skick och kostade årligen stora summor för reparationer och underhåll. Härtill komme, att den för sitt ändamål såsom arrestlokal och regementshäkte vore helt och hållet oduglig. Regementets krigsrätt hade gång på gång till sekundchefsembetet anmält, hurusom, enligt hvad vid ransakningar blifvit upplyst, ej allenast yttermurarne i detta häkte vore af den dåliga beskaffenhet, att häktade personer utan symmerlig svårighet beredt sig tillfälle att rymma, utan ock de inre skiljeväggarne mellan cellerna vore så tunna och klena, att fångarne genom dem både kunnat behindradt samtala och äfven genom stenars uttagande beredt sig förbindelse sins emellan. Hvad de mörka arrestrummen beträffade, vore de af så osund beskaffenhet, att, på grund af regementsläkarens intyg, föreskriften i 2 Kap. 6 § af strafflagen för krigsmakten om fängelsestraffs förvandling till mörk arrest ej kunnat derstädes tillämpas, utan hade de dömde måst för fängelsestraffets undergående till allmänt häkte afsändas. Ett af regementsläkaren utfärdadt intyg, som af sekundchefen blifvit bifogadt, innehölle, att ifrågavarande arrestbyggnad — genom sin belägenhet invid och öfver en afloppstrumma, hvarifrån en mängd stinkande fuktighet genom golfven och ventilerna inträngde i de små lokaler, hvori byggnaden vore sönderdelad, äfvensom derigenom att ytterväggarne vore så tunna, att det vore omöjligt inom densamma bibehålla en för helsan passande medeltemperatur, i det om sommaren hettan blefve olidlig och under vintren kölden, särdeles om nätterna, ganska svår — kunde anses i högsta grad otjenlig som förvaringslokal för arresteranter till och med i helt kort tid.“ Jag får hemställa hos Kammaren, om det icke vid sådant förhållande är skäl

att bevilja det nu begärda anslaget. Jag har visserligen äfven hört framkastas såsom skäl för afslag, att sådana anslag som detta måste begäras flera gånger, innan de beviljas. Men jag tror, att de i Kongl. Maj:ts proposition framlagda omständigheterna äro så talande, att det är all anledning att för en gång frångå en sådan regel, om den finnes. Dertill kommer, att det af Utskottet förebragta skälet till afslag, eller den förestående nya härordningen, tvärtom talar för bifall till propositionen, då denna härordning utan allt tvifvel kommer att föranleda ett ökadt behof af kasernlokaler.

*Byggnader åt
Svens Lijgarde.
(Forts.)*

Herr Ekman, Carl: Jag vill visserligen icke för min del bestrida, att ganska talande skäl kunna anföras för hvad Kongl. Maj:tt i denna del föreslagit. Men då den siste talaren framhållit den nya härordningen såsom skäl för Utskottets hemställan om afslag, så ber jag att få upplysa, att Utskottet stödt denna sin hemställan derpå, att det ej vore skäl att under närvarande förhållanden, då man hade förhoppning om att en ny härorganisation snart skulle komma till stånd, företaga några nya tillbyggnader för den nu befintliga organisationen. Deri ligger efter min tanke icke något yttrande från Utskottets sida, som kunde häntyda derpå att Utskottet ansåg, det icke för den nya organisationen skulle erfordras nya kasernbyggnader och sannolikt mycket större, än hvad den nu ifrågasatta tillbyggnaden vore afsedd att blifva. Att det icke kunde vara lämpligt att uppföra byggnader för den nuvarande härorganisationen, hvilka sedan må hända icke blefve ändamålsenliga för den nya, utan att det vore bättre att vänta några år, till dess man finge se, huru härordningsfrågan blifvit löst, detta har således varit de grunder, på hvilka Utskottet stödt sin hemställan om afslag. Jag vågar tro, att de icke äro så alldeles förkastliga, som den ärade talaren tyckes anse dem, och jag får således för min del anhålla om bifall till den föreliggande punkten.

Hans Excellens Herr Björnstjerna: Så vida icke den nya härorganisationen kan inrättas på sådant sätt, att de trupper, vi då få, hvarken behöfva äta eller komma i arrest, kan jag icke se, att icke matsalar skulle behöfvas för dem och likaså arrestrum. Och jag kan icke föreställa mig, att skilnaden i den kasernerade styrkan skall blifva så stor, att det skulle behöfvas större matsalar och arrestrum än här är ifrågasatt.

Herr af Klint: Jag har för min del intet att tillägga till hvad af den föregående talaren blifvit anfördt. Men då jag är reservant till den föreliggande punkten, har jag ansett min skyldighet vara att lika med honom anhålla om afslag å Stats-Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna fråga.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten, dels ock afslag derå och bifall till Kongl. Maj:tt i fråga varande nädiga framställning, gjordes proposition

*Byggnader åt
Snea Lifgarde.*
(Forts.)

på dessa yrkanden samt besvarades med många ja och nej i blandning; hvaruppå, och efter det proposition på bifall till punkten förnyats samt med många så väl ja som nej, besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande

Votering begärdes, till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller punkten 58 i Stats-Utskottets utlåtande N:o 6,
röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren punkten och bifaller Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 34.

Nej — 41.

Punkten 59.

Bifölls.

Anmälles och bordlades Banko-Utskottets memorial N:o 9, med förslag till omröstningsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om bankovinstens användande; hvarefter Herr Grefven och Talmannen, hemstälde, att detta memorial skulle å föredragningslistan till nästa sammanträde uppföras näst före de för andra gången bordlagda målen; hvilket bifölls.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades Herr *Hamborg* under tre veckors tid från den 11 demes.

Kammaren åtskildes kl. 11 e. m.

In fidem
O. Brakel.